

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS

ΣΧΟΛΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
SCHOOL OF
BUSINESS

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ &
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
MSc IN ACCOUNTING & FINANCE

«Οι Δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης: Ποιοι οι κυριότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες που σχετίζονται με την κεφαλαιοποίησή τους, όταν εφαρμόζονται τα ΔΛΠ» Μία εμπειρική μελέτη γαλλικών εταιρειών εισηγμένων στο γαλλικό χρηματιστήριο

Λατσός Δημήτριος (Αρ.Μητρώου : 151309)

Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Αθήνα

(Νοέμβριος , 2016)

Εγκρίνουμε την εργασία του Λατσού Δημητρίου

Όνομα επιβλέποντος καθηγητή :

Υπογραφή

Τζόβας Χρήστος

Όνομα συνεξεταστή καθηγητή :

Υπογραφή

Παπαδάκη Αφροδίτη

Όνομα συνεξεταστή καθηγητή :

Υπογραφή

Μπάλλας Απόστολος

Ημερομηνία :

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

Δημήτριος Λατσός

Υπογραφή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	5
Κεφάλαιο 1^ο : Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 2^ο : ΔΛΠ 38 - Η λογιστική αντιμετώπιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων – Αναγνώριση, Αποτίμηση.....	9
2.1 Ιστορικό του ΔΛΠ 38 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία»	9
2.2 Σκοπός του ΔΛΠ 38 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία».....	9
2.3 Πεδίο Εφαρμογής ΔΛΠ 38 – Εξαιρέσεις.....	10
2.4 Παρουσίαση βασικών εννοιών.....	11
2.5 Τα βασικά στοιχεία του άυλου ενεργητικού και ποια η σημασία τους	12
2.6 Χαρακτηριστικά αναγνώρισης των Άυλων Στοιχείων – Έννοιες «Κλειδιά».....	13
2.7 Κριτήρια Αρχικής Αναγνώρισης	14
2.8 Μορφές Απόκτησης ενός Άυλου Στοιχείου	14
2.8.1 Μεμονωμένη Απόκτηση	14
2.8.2 Απόκτηση από Ενοποίηση	15
2.8.3 Απόκτηση με Κρατική Επιχορήγηση	16
2.8.4 Απόκτηση με Ανταλλαγή.....	16
2.8.5 Εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα περιουσιακά στοιχεία	16
2.8.5.1 Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης	18
2.9 Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση	19
Κεφάλαιο 3^ο : Οι επενδύσεις E&A στην Γαλλική και στην Παγκόσμια Οικονομία	21
3.1 Οι επενδύσεις σε E&A στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις υπόλοιπες αναπτυσσόμενες χώρες.....	21
3.2 Η σημασία των επενδύσεων σε E&A για την Γαλλική Οικονομία	24
Κεφάλαιο 4^ο : Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A – Ένδειξη θετικών προσδοκιών ή αποτέλεσμα της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από τους μάντζερ;.....	29
4.1 Παρουσίαση των 2 διαφορετικών θέσεων	29
4.2 Θεωρητικό υπόβαθρο και ερευνητικά ερωτήματα.....	32
4.2.1 Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A και η σχέση με την «διοίκηση των κερδών».....	32

4.2.2 Βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A	36
Κεφάλαιο 5^ο : Σχεδιασμός ερευνητικού μοντέλου.....	39
Κεφάλαιο 6^ο: Επιλογή δείγματος και σχολιασμός εμπειρικών αποτελεσμάτων.....	49
Συμπεράσματα	58
Αρθρογραφία-Βιβλιογραφία	60
Ηλεκτρονικές Πηγές	62
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	63

Περίληψη

Με την παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιάσουμε τη σημασία των άυλων περιουσιακών στοιχείων για την μακροχρόνια βιωσιμότητα αλλά και την ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης, εστιάζοντας κυρίως την προσοχή μας στις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, θα επικεντρωθούμε στον λογιστικό χειρισμό αυτής της κατηγορίας δαπανών όπως αυτός ορίζεται από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS). Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, οι πόροι που αναλώνονται από μια επιχείρηση στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της για έρευνα και ανάπτυξη μπορούν αν πληρούνται ορισμένα κριτήρια, τα οποία και θα αναλύσουμε περαιτέρω στην παρούσα μελέτη, να κεφαλαιοποιηθούν και να συμπεριληφθούν κατ' επέκταση στο άυλο Ενεργητικό της επιχείρησης. Η διακριτική ευχέρεια που διαθέτουν ορισμένοι μάνατζερ να αποφασίζουν ποιο μέρος των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη θα κεφαλαιοποιηθεί καθώς και η παρουσίαση των βασικών προσδιοριστικών παραγόντων που επηρεάζουν την απόφαση αυτή συνιστούν το κύριο αντικείμενο που πραγματεύεται η παρούσα εργασία. Στο δεύτερο κεφάλαιο λοιπόν, αναφερόμαστε γενικότερα στα άυλα περιουσιακά στοιχεία και παρουσιάζουμε την λογιστική τους αντιμετώπιση από το ΔΛΠ 38. Επισημαίνουμε κυρίως ότι για να αναγνωρίσουμε ένα στοιχείο ως στοιχείο του άυλου Ενεργητικού θα πρέπει να προσδοκούμε μελλοντικά οικονομικά οφέλη από την αξιοποίησή του και παράλληλα θα πρέπει να μπορούμε να το αποτιμήσουμε αξιόπιστα. Επίσης, αναφέρουμε τους τρόπους απόκτησής τους καθώς και τις μεθόδους μεταγενέστερης αποτίμησής τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζουμε την εξέλιξη των δαπανών E&A στην Ευρώπη, στις αναπτυγμένες χώρες και κυρίως την Γαλλία. Μέσα από την αναφορά αυτή καθίσταται σαφές ότι ο τεράστιος ανταγωνισμός που επικρατεί στις μέρες μας μεταξύ των επιχειρήσεων κάνει ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη για την δημιουργία γνώσης και καινοτομίας που θα οδηγήσουν στην δημιουργία άυλων στοιχείων, τα οποία με την σειρά τους θα επηρεάσουν θετικά την μελλοντική κερδοφορία των εταιρειών. Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα δικαιώματα και κυρίως η έρευνα και η ανάπτυξη είναι μερικά από τα άυλα, τα οποία θα βοηθήσουν την εταιρεία να αποκτήσει ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Γενικότερα, οι αναπτυγμένες χώρες συμπεριλαμβανομένου και της Γαλλίας έχουν κατανοήσει πλήρως την μεγαλειώδη σημασία της δημιουργίας άυλων στοιχείων μέσα από την διαδικασία έρευνας και

ανάπτυξης και για αυτό το λόγο επιλέγουν να δαπανούν ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ τους για τέτοιου είδους επενδύσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παραθέτουμε τις δύο αντικρουόμενες απόψεις που κυριαρχούν στον επιστημονικό κυρίως κόσμο για το εάν οι επιχειρήσεις θα πρέπει να κεφαλαιοποιούν ή όχι μέρος των δαπανών τους για E&A. Αρκετοί λοιπόν, είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι μια πιθανή κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A αποτελεί ένδειξη θετικών προσδοκιών προς το επενδυτικό κοινό αναφορικά με τη μελλοντική πορεία μιας εταιρείας και κατ' επέκταση τάσσονται υπέρ της μιας τέτοιας ενέργειας, όταν βέβαια πληρούνται όλα τα απαραίτητα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζονται στο ΔΛΠ 38. Στο αντίποδα ωστόσο, υπάρχουν και εκείνοι που ενθαρρύνουν τις εταιρείες να μεταφέρουν απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης το σύνολο των κεφαλαίων που ξοδεύουν για E&A μιας και πιστεύουν ότι τις περισσότερες φορές η κεφαλαιοποίηση δαπανών αυτής της μορφής έρχεται ως επακόλουθο της πρόθεσης των διαφόρων μάνατζερ να χειραγωγήσουν τα αποτελέσματα της εταιρείας. Επίσης παρουσιάζονται προηγούμενες έρευνες που πραγματεύονται τόσο το ποια είναι η σχέση μεταξύ της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A και της χειραγώγησης των κερδών όσο και το ποιο θεωρούνται οι σημαντικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της απόφασης για κεφαλαιοποίηση. Ακόμη, εδώ τίθεται και το βασικό ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας που έχει να κάνει με το κατά πόσο η επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα κέρδη αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα από τον οποίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η απόφαση της διοίκησης μιας εταιρείας να κεφαλαιοποιήσει τις δαπάνες της σε E&A, υπό το πρίσμα όσων ορίζονται από τα ΔΛΠ. Στην συνέχεια, περιγράφονται αναλυτικά τα βήματα που αφορούν τον σχεδιασμό της έρευνας και παράλληλα γίνεται μια παρουσίαση των βασικών μεγεθών που θα χρησιμοποιηθούν στα υπό εξέταση μοντέλα καθώς και των προσδοκιών που δημιουργούνται από μια πιθανή μεταβολή τους.

Στο τέλος της εργασίας, παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της εμπειρικής μας μελέτης και καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τόσο η επίτευξη συγκριτικών στόχων αναφορικά με τα κέρδη (benchmark beating) όσο και η γενικότερη διαχείριση – πιθανή χειραγώγηση των κερδών (earnings management) αποτελούν καθοριστικής σημασίας παράγοντες για την απόφαση των εταιρειών, που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ, να κεφαλαιοποιήσουν ή όχι τις δαπάνες του σε E&A.

Κεφάλαιο 1^ο - Εισαγωγή

Είναι εύκολα αντιληπτό, ότι στις μέρες μας το ραγδαία μεταβαλλόμενο και ολοένα και πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και λειτουργούν οι επιχειρήσεις δικαιολογεί αλλά και καθιστά αναγκαία την επένδυση μεγάλων κεφαλαίων σε άυλα περιουσιακά στοιχεία. Στην κατηγορία των άυλων περιουσιακών στοιχείων ανήκουν και οι δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη οι οποίες είναι καθοριστικής σημασίας για την μακροχρόνια βιωσιμότητα αλλά και την εν γένει ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις λοιπόν, στην προσπάθειά τους να μειώσουν το κόστος αλλά και προσφέρουν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες καταφεύγουν στην συστηματική αναζήτηση και αξιοποίηση νέας γνώσης. Είναι προφανές βέβαια εξαιτίας και της σημαντικής ανάπτυξης της τεχνολογίας, ότι ο ρυθμός με τον οποίο συμβαίνει αυτό είναι συνεχής και επιταχυνόμενος. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο ότι Έρευνα και Ανάπτυξη (Research and Development) ή αλλιώς R&D δεν πραγματοποιείται μόνο από τις επιχειρήσεις αλλά η έννοια της είναι πολύ πιο ευρεία.

Στην παρούσα μελέτη μας εντούτοις, θα εστιάσουμε κυρίως σε θέματα που άπτονται με τις λογιστικές πρακτικές που υιοθετούνται από τις επιχειρήσεις προκειμένου να παρέχουν την απαιτούμενη πληροφορία σχετικά με τα κεφάλαια που επενδύουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους, σε Έρευνα και Ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, θα εξετάσουμε τους προσδιοριστικούς εκείνους παράγοντες που επηρεάζουν το κατά πόσον η επιλογή της εκάστοτε διοίκησης μιας επιχείρησης να κεφαλαιοποιήσει τις δαπάνες της σε Έρευνα και Ανάπτυξη, δηλαδή να τις παρουσιάσει ως άυλο περιουσιακό στοιχείο του Ισολογισμού της, συνιστά ένδειξη (signal) για τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αναμένει να αντληθούν μέσω της σωστής αξιοποίησης αυτών των πόρων ή η ενέργεια της αυτή αποσκοπεί στο να παρουσιάσει μια καλύτερη εικόνα για πορεία της εταιρείας μέσω της αύξησης των κερδών χρήσης(earnings management).

Κεφάλαιο 2^ο

ΔΛΠ 38: Η λογιστική αντιμετώπιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων – Αναγνώριση, Αποτίμηση

2.1 Ιστορικό του ΔΛΠ 18 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία»

Το ΔΛΠ 38 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία» εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 1998 αντικαθιστώντας το ΔΛΠ 9 «Κόστη Έρευνας και Ανάπτυξης», το οποίο είχε εκδοθεί το 1993 αντικαθιστώντας και με αυτό με τη σειρά του ένα παλαιότερο προσχέδιο(draft) του Ιουλίου του 1978. Η τελευταία αναθεώρησή του έγινε τον Μάρτιο του 2004. Το ΔΛΠ 38 καθορίζει τις διάφορες βασικές έννοιες που σχετίζονται με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αυτή η κατηγορία στοιχείων θα πρέπει να αντιμετωπίζεται λογιστικά. Ιδιαίτερα στο πρότυπο αυτό παραθέτονται αυστηρά κριτήρια αναγνώρισης, δηλαδή προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν ώστε ένα στοιχείο να μπορεί αναγνωριστεί στον Ισολογισμό ως άυλο περιουσιακό στοιχείο του ενεργητικού. Επίσης αναλύονται οι τρόποι απόκτησής τους, καθώς και οι λογιστικοί κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται ανάλογα την περίπτωση. Ορισμένα παραδείγματα άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι τα ακόλουθα:

- τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας,
- το λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών,
- τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας,
- τα εμπορικά σήματα,
- το πελατολόγιο μιας επιχείρησης.

2.2 Σκοπός του ΔΛΠ 38 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία»

Ο σκοπός του προτύπου αυτού είναι να ορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίζονται λογιστικά τα άυλα περιουσιακά στοιχεία των οποίων η λογιστική αντιμετώπιση δεν αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης κάποιου άλλου προτύπου. Το πρότυπο απαιτεί μια οντότητα να προβεί σε αναγνώριση ενός «ασώματου» περιουσιακού στοιχείου αν και μόνο αν πληρούνται – συντρέχουν συγκεκριμένα κριτήρια και προϋποθέσεις. Επίσης, το πρότυπο καθορίζει πως να επιμετράται η λογιστική αξία των στοιχείων αυτών και καθιστά υποχρεωτική για τις επιχειρήσεις την ύπαρξη ορισμένων καθορισμένων γνωστοποιήσεων, για αυτήν την κατηγορία

στοιχείων, στις επεξηγηματικές σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές τους καταστάσεις.

2.3 Πεδίο Εφαρμογής ΔΛΠ 38 – Εξαιρέσεις

Το παρόν πρότυπο εφαρμόζεται για την λογιστική αντιμετώπιση όλων των άυλων περιουσιακών στοιχείων με εξαίρεση τις παρακάτω περιπτώσεις:

- τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 32),
- τα περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από εξερεύνηση και αξιολόγηση (ΔΛΠ 6),
- τις δαπάνες που αφορούν την ανάπτυξη και εξόρυξη ορυκτών, πετρελαίου, φυσικού αερίου και ομοίων πόρων,
- τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που προκύπτουν από συμβόλαια ασφάλισης τα οποία εκδίδονται από ασφαλιστικές εταιρείες,
- και τέλος τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλου προτύπου.

Παραδείγματα στοιχείων που ανήκουν στην τελευταία κατηγορία εξαιρέσεων είναι:

- τα μη κυκλοφορούντα άυλα περιουσιακά στοιχεία που προορίζονται για πώληση (ΔΛΧΑ 5 – Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται προς πώληση και διακοπείσες δραστηριότητες),
- τα αναβαλλόμενα περιουσιακά στοιχεία (ΔΛΠ 12 – Φόρος Εισοδήματος),
- τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που δημιουργούνται ως αποτέλεσμα συμβάσεων μίσθωσης (ΔΛΠ 17 – Μισθώσεις),
- τα στοιχεία που προκύπτουν από παροχές σε εργαζομένους (ΔΛΠ 19 – Παροχές σε εργαζομένους),
- η υπεραξία που αποκτάται από την συνένωση επιχειρήσεων (ΔΛΧΑ 3 – Συνενώσεις Επιχειρήσεων).

2.4 Παρουσίαση βασικών εννοιών

Για την περαιτέρω ανάλυση του ΔΛΠ 38 που θα ακολουθήσει κρίνεται αναγκαία η αποσαφήνιση εν συντομία ορισμένων βασικών εννοιών και όρων που θα συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση του προτύπου.

Ενεργός Αγορά: Είναι μια αγορά στην οποία τα στοιχεία που είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης είναι ομοιογενή, οι πρόθυμοι αγοραστές και πωλητές μπορούν να έρθουν σε επαφή οποιαδήποτε στιγμή και τέλος οι τιμές των διαφόρων στοιχείων είναι συνεχώς διαθέσιμες στο κοινό.

Κόστος: Είναι τα μετρητά ή άλλα ταμιακά ισοδύναμα που δαπανούνται ή η εύλογη αξία άλλου ανταλλάγματος που παραχωρείται για την απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου κατά το χρόνο απόκτησής του ή της κατασκευής του,

Λογιστική Αξία: Είναι το ποσό με το οποίο εμφανίζεται στον ισολογισμό ένα περιουσιακό στοιχείο μετά την αφαίρεση οποιωνδήποτε σωρευμένων αποσβέσεων και τυχόν ζημιών απομείωσης,

Απόσβεση: Είναι η συστηματική κατανομή των ωφελειών που απορρέουν την αξιοποίηση ενός περιουσιακού στοιχείου κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του,

Αποσβέσιμο Ποσό: Είναι το κόστος ενός περιουσιακού στοιχείου μειωμένο κατά την υπολειμματική του αξία,

Ζημιά Απομείωσης: Είναι το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του,

Υπολειμματική Αξία: Είναι η αξία που η επιχείρηση εκτιμά ότι θα λάμβανε από την εκποίηση ενός περιουσιακού στοιχείου μειωμένη με τα κόστη διάθεσης με τα οποία πιθανώς να επιβαρυνόταν,

Ωφέλιμη Ζωή: Είναι η προβλεπόμενη χρονική περίοδο ζωής ενός παγίου δηλαδή το διάστημα κατά το οποίο η οντότητα που το ελέγχει θα είναι σε θέση να αντλεί οφέλη από την αξιοποίησή του. Η ωφέλιμη ζωή μπορεί να εκφράζεται ανάλογα σε έτη, σε ώρες λειτουργίας, σε μονάδες παραγωγής.

Έρευνα: Είναι κάθε πρωτότυπη, προγραμματισμένη και συστηματική ενέργεια που συντελείται με απώτερο σκοπό την απόκτηση νέας επιστημονικής ή τεχνικής γνώσης και αντίληψης.

Ανάπτυξη: Αποτελεί η συστηματική αξιοποίηση της γνώσης ή και της πρακτικής εμπειρίας που αποκτάται μέσω του σταδίου της έρευνας, με στόχο την παραγωγή νέων υλικών και προϊόντων, την εφαρμογή νέων διαδικασιών, συστημάτων και υπηρεσιών ή την ουσιαστική βελτίωση αυτών που ήδη παράγονται ή εφαρμόζονται.

2.5 Τα βασικά στοιχεία του άυλου ενεργητικού και ποια η σημασία τους

Είναι κοινά αποδεκτό ότι στις μέρες μας, όλο και μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής αξίας μιας επιχείρησης αποτελείται από στοιχεία τα οποία δεν είναι ορατά με γυμνό μάτι, το λεγόμενο άυλο ενεργητικό (Intellectual Capital).

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες (Sveiby 1997):

- το ανθρώπινο κεφάλαιο
- την εσωτερική δομή
- και την εξωτερική δομή μιας επιχείρησης.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο θεωρείται από πολλούς και δικαίως η κυριότερη κατηγορία, στην οποία οι επιχειρήσεις θα πρέπει να δίνουν μεγαλύτερη σημασία μιας και συνιστά την κύρια πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Πιο συγκεκριμένα, οι γνώσεις, η εμπειρία καθώς και οι δεξιότητες του κάθε εργαζομένου αν αξιοποιηθούν σωστά ενδέχεται να αποφέρουν αρκετά έσοδα για τις εταιρείες. Επίσης, σημαντικό ρόλο στην ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης παίζουν και τα διάφορα εμπορικά σήματα (brand names) τα οποία χρησιμοποιούνται προκειμένου να δημιουργήσουν μια μοναδική εικόνα – αντίληψη για τα εκάστοτε προσφερόμενα προϊόντα ή

υπηρεσίες καθώς και η καινοτομία η οποία επιτυγχάνεται μέσα από την επένδυση κεφαλαίων σε έρευνα και ανάπτυξη προσδίδοντας έτσι σημαντική αξία στην επιχείρηση.

2.6 Χαρακτηριστικά Αναγνώρισης των Άυλων Στοιχείων – Έννοιες Κλειδιά

«Ασώματο - Άυλο» περιουσιακό στοιχείο: Με τον όρο άυλο περιουσιακό στοιχείο αναφερόμαστε σε κάθε αναγνωρίσιμο μη νομισματικό στοιχείο, χωρίς φυσική υπόσταση, το οποίο ελέγχεται από μια επιχείρηση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος και από την αξιοποίηση του οποίου αναμένεται να εισρεύσουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη. Κατ' επέκταση οι τρεις βασικές ιδιότητες ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου είναι (ΔΛΠ 38. 8):

- Να είναι αναγνωρίσιμο,
- Να ασκείται έλεγχος επί αυτού,
- Η αξιοποίησή του να επιφέρει μελλοντικά οικονομικά οφέλη στην οντότητα που το ελέγχει,

Αναγνωρισιμότητα: Αναγνωρίσιμο χαρακτηρίζεται σύμφωνα με το πρότυπο (ΔΛΠ 38. 12) ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο όταν:

- Είναι διακριτό δηλαδή μπορεί να ξεχωριστεί από την οντότητα που το ελέγχει και να πουληθεί, να ανταλλαχθεί, να μεταφερθεί, να μισθωθεί,
- Προκύπτει από δικαιώματα που πηγάζουν από συμβόλαια ή από το νόμο ανεξαρτήτως εάν αυτά τα δικαιώματα είναι μεταβιβάσιμα ή διακριτά από την οντότητα ή από άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Έλεγχος: Ο έλεγχος που ασκεί μια επιχείρηση επί ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου συνίσταται στην δυνατότητά της να «καρπώνεται» τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που απορρέουν από την αξιοποίησή του και να απαγορεύει την πρόσβαση άλλων σε αυτά τα οφέλη. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό ταυτίζεται με την κατοχή των τίτλων κυριότητας χωρίς ωστόσο να αποτελεί και τον κανόνα.

Μελλοντικά Οικονομικά Οφέλη: Τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη όπως διαπιστώσαμε αποτελούν τον «ακρογωνιαίο λίθο» μιας και πάνω τους στηρίζεται τόσο η έννοια της αναγνωρισιμότητας όσο και αυτή του ελέγχου. Τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που απορρέουν από ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο ενδέχεται να περιλαμβάνουν έσοδα από την πώληση προϊόντων ή υπηρεσιών, εξοικονόμηση κόστους ή άλλα οφέλη που προέρχονται από τη χρήση του περιουσιακού στοιχείου από την επιχείρηση.

2.7 Κριτήρια Αρχικής Αναγνώρισης: Το ΔΛΠ 38 ορίζει ότι μια οντότητα πρέπει να αναγνωρίσει ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο το οποίο είτε αγοράζεται, είτε δημιουργείται εσωτερικά, στο κόστος του όταν και μόνο όταν

- πιθανολογείται ότι τα αναμενόμενα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αποδίδονται στο περιουσιακό στοιχείο θα εισρεύσουν στην οντότητα,
- και επίσης όταν το κόστος του μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Η διοίκηση της οντότητας γενικότερα καλείται να χρησιμοποιήσει την κρίση της προκειμένου να εκτιμήσει τον βαθμό βεβαιότητας που συνδέεται με την ροή των μελλοντικών οικονομικών ωφελειών που αποδίδονται στην χρησιμοποίηση του περιουσιακού στοιχείου, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις διαθέσιμες αποδείξεις κατά τον χρόνο της αρχικής αναγνώρισης, δίνοντας ωστόσο μεγαλύτερο βάρος στις εξωτερικές αποδείξεις. Όπως συμπεραίνουμε λοιπόν, το πρόβλημα των άυλων στοιχείων δεν περιορίζεται μόνο στην σωστή αποτίμησή τους αλλά υπάρχει και ένα ουσιαστικό πρόβλημα που σχετίζεται με την αναγνώρισή τους.

2.8 Μορφές Απόκτησης ενός Άυλου Στοιχείου

Υπάρχουν διάφορες μορφές απόκτησης ενός άυλου στοιχείου, τις οποίες και θα παρουσιάσουμε συνοπτικά στη συνέχεια.

2.8.1 Μεμονωμένη Κτήση

Σε αυτήν την περίπτωση ένα άυλο στοιχείο αποκτάται με τον ίδιο τρόπο που θα αποκτιόνταν και ένα ενσώματο πάγιο. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 38 ορίζει ότι το κόστος κτήσης ενός στοιχείου αποτελείται από την τιμή αγοράς, η οποία αντανακλά

τις προσδοκίες για την πιθανότητα ότι τα αναμενόμενα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που αποδίδονται στο περιουσιακό στοιχείο θα εισρεύσουν στην οντότητα, προσαυξημένη με κάθε άμεσο συσχετιζόμενο με την απόκτησή του έξοδο, όπως π.χ. εισαγωγικοί δασμοί, μη επιστρεπτέοι φόροι κ.τ.λ. Σε περίπτωση που η εξόφληση του αγοραζόμενου στοιχείου γίνει σε μεταγενέστερο χρόνο, τότε επιβάλλεται και υπολογισμός τόκων, οι οποίοι με βάση τον επιτρεπόμενο λογιστικό χειρισμό του ΔΛΠ 23 θα πρέπει είτε να μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως είτε να προσαυξάνουν το κόστος κτήσης του στοιχείου. Ακόμη, στο συνολικό κόστος ενός άυλου στοιχείου θα πρέπει να συνυπολογίζεται και κάθε άμεσο κόστος που αφορά την προετοιμασία του στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση του. Παραδείγματα τέτοιου άμεσου κόστους είναι:

α) το κόστος των παροχών προς εργαζομένους (καθώς ορίζεται στο ΔΛΠ 19 Παροχές σε Εργαζόμενους) που προκύπτουν άμεσα από την αποκατάσταση της λειτουργίας του περιουσιακού στοιχείου.

β) οι επαγγελματικές αμοιβές που προκύπτουν άμεσα από την αποκατάσταση της λειτουργίας του περιουσιακού στοιχείου και

γ) το κόστος των δοκιμών της ορθής λειτουργίας του περιουσιακού στοιχείου.

2.8.2 Απόκτηση από Ενοποίηση

Εάν ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο αποκτάται σε μια συνένωση επιχειρήσεων τότε το κόστος αυτού είναι η εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία της απόκτησης. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει μια ενεργός αγορά για το άυλο πάγιο, το κόστος με το οποίο θα αναγνωριστεί στις οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να μην δημιουργεί αρνητική υπεραξία. Επιπλέον, ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ξεχωριστά από την υπεραξία όταν ικανοποιούνται οι συνθήκες αναγνώρισης που αναλύσαμε παραπάνω, ασχέτως από το εάν η εξαγοραζόμενη επιχείρηση το είχε αναγνωρίσει στις δικές της οικονομικές καταστάσεις πριν τη συνένωση. Στην περίπτωση όμως που το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να αποτιμηθεί αξιόπιστα και να αναγνωριστεί ως ιδιαίτερο άυλο στοιχείο τότε θα συμπεριλαμβάνεται στην υπεραξία.

2.8.3 Απόκτηση με Κρατική Επιχορήγηση

Ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο μπορεί να αποκτηθεί δωρεάν ή έναντι τεκμαρτής αντιπαροχής, μέσω μιας κρατικής επιχορήγησης. Αυτό μπορεί να συμβεί, όταν το κράτος μεταβιβάζει ή διαθέτει σε μία οντότητα άυλα περιουσιακά στοιχεία, τέτοια όπως δικαιώματα προσγείωσης σε αεροδρόμιο, άδειες λειτουργίας ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών, άδειες εισαγωγής ή ποσοστώσεις ή δικαιώματα πρόσβασης σε άλλους περιορισμένους πόρους. Στην περίπτωση αυτή, μια επιχείρηση μπορεί να επιλέξει να αναγνωρίσει τόσο το άυλο περιουσιακό στοιχείο όσο και την επιχορήγηση στην εύλογη αξία όπως ορίζει το ΔΛΠ 20 Λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων και γνωστοποίηση της κρατικής υποστήριξης, είτε εναλλακτικά όπως ορίζεται στο ίδιο πρότυπο, δύναται να προβεί σε αναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου αρχικά σε μία τεκμαρτή αξία προσαυξημένη με κάθε δαπάνη που είναι άμεσα αποδοτέα στην προετοιμασία του περιουσιακού στοιχείου για τη χρήση που αυτό προορίζεται.

2.8.4 Απόκτηση με Ανταλλαγή

Αρκετές φορές μπορεί να παρατηρηθεί το φαινόμενο κατά το οποίο πραγματοποιείται ανταλλαγή ενός ή περισσότερων άυλων περιουσιακών στοιχείων με άλλα μη χρηματικά περιουσιακά στοιχεία άυλα ή ενσώματα. Σε αυτήν την περίπτωση, το κόστος του άυλου στοιχείου που αποκτάται αποτιμάται στην εύλογη αξία εκτός εάν α) η συναλλαγή στερείται εμπορικής ουσίας ή β) δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα η εύλογη αξία ούτε του περιουσιακού στοιχείου που αποκτήθηκε αλλά ούτε και του περιουσιακού στοιχείου που παραχωρήθηκε ως αντάλλαγμα. Έτσι λοιπόν όταν λαμβάνει χώρα έστω και μία από τις προαναφερθείσες εξαιρέσεις το κόστος του περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται επιμετράται στη λογιστική αξία του παραχωρηθέντος στοιχείου.

2.8.5 Εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα περιουσιακά στοιχεία

Με τον όρο εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα περιουσιακά στοιχεία αναφερόμαστε σε όλα εκείνα τα άυλα τα οποία η ίδια η επιχείρηση δημιουργεί. Συχνά ωστόσο, η επιχείρηση αντιμετωπίζει δυσκολίες στην προσπάθειά της να εκτιμήσει αν και κατά πόσο ένα άυλο στοιχείο που η ίδια δημιουργεί συγκεντρώνει όλες τις αναγκαίες

ιδιότητες, που ορίζει το πρότυπο, προκειμένου να το αναγνωρίσει. Αυτές οι δυσκολίες έχουν να κάνουν κυρίως

- με το εάν και πότε υπάρχει ένα αναγνωρίσιμο περιουσιακό στοιχείο που θα οδηγήσει σε αναμενόμενα μελλοντικά οικονομικά οφέλη για την οντότητα που το ελέγχει και
- δεύτερον όταν το κόστος του περιουσιακού στοιχείου δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα.

Γενικότερα, το κόστος ενός εσωτερικά δημιουργούμενου άυλου στοιχείου θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα έξοδα που σχετίζονται άμεσα με αυτό ή τα έξοδα αυτά που μπορούν να κατανεμηθούν σε μια λογική και συνεπή βάση. Σε μερικές περιπτώσεις εντούτοις, οι επιχειρήσεις πραγματοποιούν έξοδα με απώτερο σκοπό να δημιουργήσουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη για αυτές, τα οποία δεν καταλήγουν στην δημιουργία ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου που να πληροί τα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζει το πρότυπο. Τέτοιες δαπάνες συμβάλλουν στο να «αναπτυχθεί» μια εσωτερικώς δημιουργούμενη υπεραξία για την επιχείρηση η οποία παρόλα αυτά δεν αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο μιας και δεν συνιστά μια διακριτή πηγή πόρων που ελέγχεται από την οντότητα και επιπλέον το κόστος της δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.

Η οντότητα επομένως, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες που αναφέραμε παραπάνω και να είναι σε θέση να εκτιμήσει το κατά πόσον ένα εσωτερικώς δημιουργούμενο άυλο περιουσιακό στοιχείο πληροί τα κριτήρια για αναγνώριση κατατάσσει τη δημιουργία του σε 2 βασικά στάδια:

- το στάδιο της έρευνας και
- το στάδιο της ανάπτυξης.

Αν η οντότητα δεν μπορεί να διαχωρίσει το στάδιο έρευνας από το στάδιο ανάπτυξης ενός εσωτερικού προγράμματος δημιουργίας άυλου περιουσιακού στοιχείου, η οντότητα μεταχειρίζεται τις δαπάνες αυτού του προγράμματος σαν να πραγματοποιήθηκαν μόνο κατά τη διάρκεια του σταδίου της έρευνας.

2.8.5.1 Έξοδα έρευνας και ανάπτυξης

Η κατηγορία των εσωτερικά δημιουργούμενων άυλων στοιχείων με την οποία θα ασχοληθούμε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και η οποία θα αποτελέσει αντικείμενο εμπειρικής μελέτης είναι τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης. Η Έρευνα και Ανάπτυξη (Research and Development ή R&D) είναι μία από τις σημαντικότερες δραστηριότητες μιας επιχείρησης μιας και της δίνει την δυνατότητα, συμβαδίζοντας παράλληλα με τις τεχνολογικές εξελίξεις, να προσφέρει καινοτόμα προϊόντα ή υπηρεσίες στους πελάτες της και κατ' επέκταση να δημιουργεί αξία για την ίδια. Επομένως κρίνεται αναγκαίο, να εξετάσουμε πως αντιμετωπίζεται λογιστικά η συγκεκριμένη κατηγορία δαπανών σύμφωνα με τα όσα ορίζει το ΔΛΠ 38.

• Στάδιο Έρευνας

Σύμφωνα λοιπόν με τα όσα ορίζονται στο πρότυπο, όλα τα έξοδα που πραγματοποιούνται σε αυτό το στάδιο και μπορεί να αφορούν δραστηριότητες που αποσκοπούν στην απόκτηση γνώσης, στην αναζήτηση νέων υλικών και καινοτομιών για την παραγωγή προϊόντων, θα πρέπει να αναγνωρίζονται - μεταφέρονται απευθείας στα αποτελέσματα χρήσεως. Ακόμη, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι το ΔΛΠ 38 απαγορεύει ρητά κατά την αναγνώριση ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου να κεφαλαιοποιούνται και έξοδα που προηγουμένως είχαν μεταφερθεί στην ΚΑΧ.

• Στάδιο Ανάπτυξης

Αντιθέτως, όλα εκείνα τα έξοδα που διενεργούνται στη φάση της ανάπτυξης δύναται είτε να μεταφερθούν στα αποτελέσματα της χρήσεως είτε να κεφαλαιοποιηθούν δηλαδή να αναγνωριστούν ως άυλο περιουσιακό στοιχείο στο ενεργητικό της επιχείρησης. Παραδείγματα τέτοιων εξόδων αποτελούν: α) ο σχεδιασμός, η κατασκευή και δοκιμή πρωτοτύπων και προτύπων πριν την διαδικασία παραγωγής, β) ο σχεδιασμός εργαλείων και συσκευών που ενσωματώνουν νέα τεχνολογία, γ) ο σχεδιασμός, η κατασκευή και ο έλεγχος μιας επιλεγμένης εναλλακτικής λύσης που αφορά νέα ή βελτιωμένα υλικά, προϊόντα, συσκευές, διαδικασίες, συστήματα ή υπηρεσίες. Προκειμένου όμως, η εκάστοτε επιχείρηση να μπορεί να αναγνωρίσει τις δαπάνες αυτές ως άυλο περιουσιακό της στοιχείο κεφαλαιοποιώντας τις, θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει τα ακόλουθα όπως αυτά ορίζονται στην παράγραφο 57 του προτύπου:

1. την τεχνική δυνατότητα να ολοκληρώσει το άυλο στοιχείο έτσι ώστε αυτό να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή να πωληθεί,
2. την πρόθεσή της να χρησιμοποιήσει ή να πουλήσει το άυλο στοιχείο,
3. την ικανότητά της να το χρησιμοποιήσει ή να το πουλήσει,
4. τον τρόπο με τον οποίο προσδοκά να αποκομίσει πιθανά μελλοντικά οικονομικά οφέλη από την αξιοποίησή του. Μεταξύ άλλων, η οντότητα θα πρέπει να μπορεί να αποδείξει την ύπαρξη μιας αγοράς για το προϊόν του άυλου στοιχείου ή για το ίδιο το άυλο στοιχείο ή, αν πρόκειται να χρησιμοποιείται εσωτερικώς, τη χρησιμότητά του.
5. την διαθεσιμότητα επαρκών τεχνικών, οικονομικών ή άλλων πόρων οι οποίοι θα συνδράμουν στο να ολοκληρωθεί το άυλο στοιχείο και να είναι σε θέση να διατεθεί ή να χρησιμοποιηθεί,
6. και τέλος την ικανότητα της να αποτιμά αξιόπιστα τις αποδοτέες δαπάνες στο άυλο περιουσιακό στοιχείο, κατά τη διάρκεια του σταδίου της ανάπτυξής του.

Η δυνατότητα – διακριτική ευχέρεια λοιπόν, που έχουν ορισμένοι μάνατζερ να «παρερμηνεύουν» τα κριτήρια αυτά που ορίζει το ΔΛΠ 38 προς όφελος δικό τους ή της εταιρείας στην οποία εργάζονται, καθώς και τα κίνητρά τους πίσω από την ενέργεια αυτή θα αποτελέσουν ένα από τα βασικά αντικείμενα μελέτης στην παρούσα εργασία.

2.9 Επιμέτρηση μετά την αρχική αναγνώριση

Μετά την αρχική αναγνώριση, ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο θα απεικονίζεται στον ισολογισμό στο κόστος του μείον κάθε σωρευμένη απόσβεση και κάθε σωρευμένη ζημιά απομείωσης. Εάν ωστόσο, η επιχείρηση έχει επιλέξει ως λογιστική πολιτική της την μέθοδο της αναπροσαρμοσμένης αξίας το άυλο περιουσιακό στοιχείο θα απεικονίζεται σε μια αναπροσαρμοσμένη αξία που είναι η εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία της αναπροσαρμογής μείον κάθε μεταγενέστερη σωρευμένη απόσβεση και κάθε μεταγενέστερη σωρευμένη ζημιά απομείωσης. Απαραίτητη προϋπόθεση για να επιλέξει μια επιχείρηση αυτή τη μέθοδο είναι η ύπαρξη ενεργούς αγοράς για το στοιχείο. Ακόμη, η αναπροσαρμογή θα πρέπει να γίνεται τακτικά, έτσι ώστε το υπόλοιπο της αξίας του άυλου στοιχείου να μην διαφέρει ουσιαστικά από την εύλογη αξία του κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Αν μετά την αναπροσαρμογή η

λογιστική αξία του παγίου αυξάνεται τότε αυτή η αύξηση θα πρέπει είτε να πιστώνεται στην Καθαρή Θέση στο λογαριασμό «Διαφορές αναπροσαρμογής» είτε να καταχωρείται στα αποτελέσματα χρήσης κατά το ποσό που αναστρέφει προηγούμενη υποτίμηση του συγκεκριμένου άυλου στοιχείου. Αντίθετα, αν μετά την αναπροσαρμογή η λογιστική αξία μειώνεται τότε η μείωση αυτή πρέπει να καταχωρείται απευθείας στα αποτελέσματα χρήσης ή στην περίπτωση που υπάρχει πιστωτικό υπόλοιπο στο «Διαφορές αναπροσαρμογής» θα πρέπει να χρεώνεται ο συγκεκριμένος λογαριασμός.

Κεφάλαιο 3^ο: Οι επενδύσεις σε E&A στην Γαλλική και στην Παγκόσμια Οικονομία

3.1 Οι επενδύσεις σε E&A στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις υπόλοιπες αναπτυγμένες χώρες

Στο 2^ο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στο γεγονός ότι η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A συντελεί στο σχηματισμό ενός εσωτερικά δημιουργούμενου άυλου περιουσιακού στοιχείου για την εταιρεία που προβαίνει στην ενέργεια αυτή, και το οποίο εμφανίζεται στο ενεργητικό της. Στο κεφάλαιο αυτό, θα δείξουμε το κατά πόσο οι Ευρωπαϊκές χώρες καθώς και άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες επιδιώκουν την πραγματοποίηση δαπανών τέτοιας μορφής εστιάζοντας κυρίως το ενδιαφέρον μας στην Γαλλία, η οποία και θα αποτελέσει την υπό εξέταση χώρα της εργασίας, και στο κατά πόσο η ίδια επενδύει στην δημιουργία γνώσης, η οποία αποκτάται μέσα από διαδικασίες έρευνας και ανάπτυξης.

Είναι γεγονός ότι οι συνεχείς μεταβολές που λαμβάνουν χώρα σε οικονομικό και τεχνολογικό επίπεδο, σε παγκόσμια κλίμακα, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για επενδύσεις σε γνώση επικεντρώνοντας έτσι το ενδιαφέρον των διάφορων οικονομικών μονάδων στην έρευνα και στην ανάπτυξη. Η πραγματοποίηση πλήθους συγχωνεύσεων, εξαγορών και συμμαχιών και η δημιουργία πολυεθνικών ωθεί τις εταιρείες σε μια διαρκή αναζήτηση τρόπων προκειμένου να μειώσουν του κόστους παραγωγής τους. Επιπλέον, η ολοένα και αυξανόμενη ζήτηση τις τελευταίες δεκαετίες για καινοτόμα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας οδηγεί σε ακόμη περισσότερες επενδύσεις προς την κατεύθυνση αυτή που έχουν ως στόχο την μείωση του κόστους και η οποία με την σειρά της θα οδηγήσει στην αύξηση των κερδών των συγκεκριμένων εταιρειών.

Ο Sveiby, 1997 τόνισε τη σημασία της καινοτομίας και το γεγονός πως αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο των επιχειρήσεων το οποίο δύναται να επιτευχθεί μέσα από την επένδυση σε έρευνα και ανάπτυξη. Αυτό συμβαίνει διότι μέσω της σωστής αξιοποίησης των πόρων αυτών δημιουργείται αξία για την επιχείρηση. Επίσης, μέσα από την προσφορά καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών μια εταιρεία εξασφαλίζει την μακροχρόνια επιτυχία και βιωσιμότητά της στο ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, σύγχρονο, οικονομικό περιβάλλον. Σύμφωνα επίσης με

τα όσα υποστηρίζει ο Lev., 2001, η μελλοντική κερδοφορία των επιχειρήσεων συνδέεται άμεσα με την ύπαρξη άυλων περιουσιακών στοιχείων.

Πριν ξεκινήσουμε όμως, να μελετάμε την πορεία των επενδύσεων σε E&A στην Γαλλία, θα ήταν συνετό να παραθέσουμε τι συμβαίνει σε άλλες αναπτυγμένες οικονομίες αλλά και στην Ευρώπη γενικότερα προκειμένου να είμαστε σε θέση να διενεργήσουμε συγκρίσεις και να εξάγουμε πιο αξιόπιστα συμπεράσματα για το ποια είναι η θέση της Γαλλίας.

Σύμφωνα λοιπόν, με την Eurostat η ακαθάριστη εγχώρια δαπάνη για E&A το 2014 για τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήλθε στο ποσό των 284 δισεκατομμυρίων ευρώ, σημειώνοντας έτσι μια αύξηση της τάξεως του 3,4% σε σχέση με το 2013. Το 2012, το επίπεδο των δαπανών E&A στην ΕΕ αποτελούσε το 77% του συνόλου των αντίστοιχων δαπανών που καταγράφηκαν στις ΗΠΑ. Επίσης, το 2013 οι συνολικοί πόροι που αναλώθηκαν από τα κράτη-μέλη της ΕΕ σε δραστηριότητες E&A ήταν κατά 89% περισσότεροι από αυτούς που χρησιμοποιήθηκαν στην Κίνα, λίγο παραπάνω από διπλάσιοι σε σχέση με αυτούς της Ιαπωνίας και τέλος περίπου 7 φορές μεγαλύτεροι από ότι στην Νότια Κορέα.

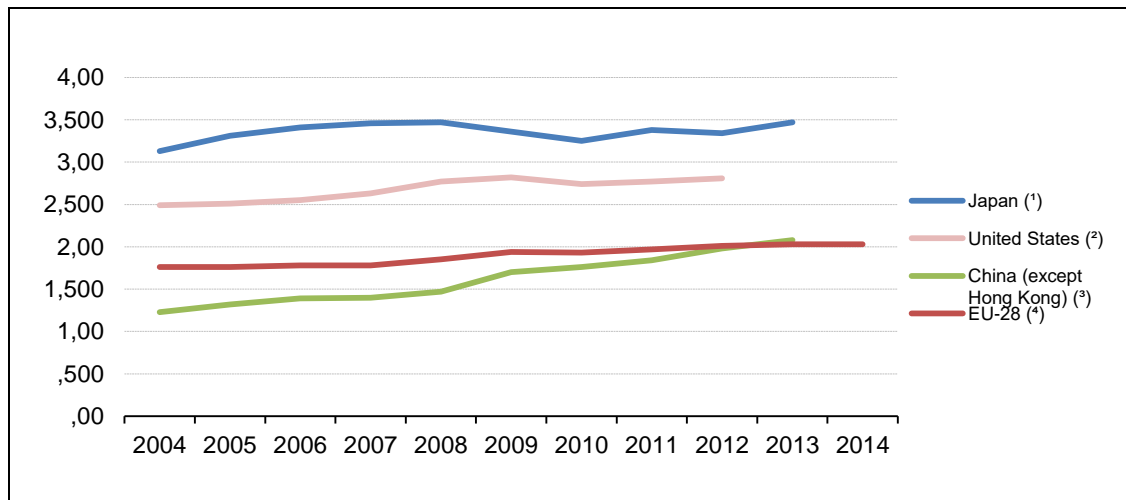
Προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητά τα ανωτέρω αποτελέσματα παρουσιάζουμε τον παρακάτω πίνακα (πίνακας 3.1), ο οποίος απεικονίζει το ποσό των επενδύσεων σε E&A διαφόρων χωρών ως ποσοστό του ΑΕΠ την χρονική περίοδο 2004-2014.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU (28 countries)	1,76	1,76	1,78	1,78	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,03	2,03
Euro area (19 countries)	1,78	1,78	1,8	1,81	1,89	1,99	1,99	2,04	2,1	2,11	2,12
Belgium	1,81	1,78	1,81	1,84	1,92	1,99	2,05	2,16	2,36	2,43	2,46
Bulgaria	0,47	0,44	0,44	0,43	0,45	0,5	0,57	0,54	0,61	0,64	0,8
Czech Republic	1,15	1,17	1,23	1,31	1,24	1,3	1,34	1,56	1,79	1,91	2
Denmark	2,42	2,39	2,4	2,51	2,78	3,07	2,94	2,97	3	3,06	3,05
Germany	2,42	2,42	2,46	2,45	2,6	2,72	2,71	2,79	2,87	2,83	2,87
Estonia	0,85	0,92	1,12	1,07	1,26	1,4	1,58	2,31	2,11	1,71	1,44
Ireland	1,18	1,19	1,2	1,23	1,39	1,61	1,61	1,53	1,56	1,54	1,52
Greece	0,53	0,58	0,56	0,58	0,66	0,63	0,6	0,67	0,7	0,81	0,84
Spain	1,04	1,1	1,17	1,23	1,32	1,35	1,35	1,33	1,28	1,26	1,23
France	2,09	2,04	2,05	2,02	2,06	2,21	2,18	2,19	2,23	2,24	2,26
Croatia	1,03	0,86	0,74	0,79	0,88	0,84	0,74	0,75	0,75	0,82	0,79
Italy	1,05	1,05	1,09	1,13	1,16	1,22	1,22	1,21	1,27	1,31	1,29
Cyprus	0,34	0,37	0,39	0,4	0,39	0,45	0,45	0,45	0,43	0,46	0,48
Latvia	0,4	0,53	0,65	0,55	0,58	0,45	0,61	0,7	0,67	0,61	0,69
Lithuania	0,75	0,75	0,79	0,8	0,79	0,83	0,78	0,9	0,9	0,95	1,01
Luxembourg	1,62	1,59	1,69	1,61	1,64	1,71	1,53	1,5	1,29	1,3	1,26

Hungary	0,86	0,93	0,99	0,96	0,99	1,14	1,15	1,2	1,27	1,4	1,37
Malta	0,49	0,53	0,58	0,55	0,53	0,52	0,64	0,69	0,86	0,84	0,83
Netherlands	1,81	1,79	1,76	1,69	1,64	1,69	1,72	1,9	1,94	1,96	1,97
Austria	2,17	2,38	2,37	2,43	2,59	2,61	2,74	2,68	2,89	2,96	2,99
Poland	0,56	0,57	0,55	0,56	0,6	0,67	0,72	0,75	0,88	0,87	0,94
Portugal	0,73	0,76	0,95	1,12	1,45	1,58	1,53	1,46	1,38	1,33	1,29
Romania	0,38	0,41	0,45	0,52	0,57	0,46	0,45	0,49	0,48	0,39	0,38
Slovenia	1,37	1,41	1,53	1,42	1,63	1,82	2,06	2,42	2,58	2,6	2,39
Slovakia	0,5	0,5	0,48	0,45	0,46	0,47	0,62	0,67	0,81	0,83	0,89
Finland	3,31	3,33	3,34	3,35	3,55	3,75	3,73	3,64	3,42	3,29	3,17
Sweden	3,39	3,39	3,5	3,26	3,5	3,45	3,22	3,25	3,28	3,31	3,16
United Kingdom	1,61	1,63	1,65	1,68	1,69	1,74	1,69	1,69	1,62	1,66	1,7
Iceland	:	2,7	2,92	2,58	2,54	2,66	:	2,49	:	1,86	1,88
Liechtenstein	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Norway	1,55	1,48	1,46	1,56	1,56	1,72	1,65	1,63	1,62	1,65	1,71
Switzerland	2,68	:	:	:	2,73	:	:	:	2,97	:	:
Montenegro	:	:	:	:	:	:	:	0,31	:	0,37	0,36
FYROM	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Albania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Serbia	:	:	:	:	:	0,87	0,74	0,72	0,91	0,73	0,77
Turkey	0,52	0,59	0,58	0,72	0,73	0,85	0,84	0,86	0,92	0,95	0,96
Russia	1,15	1,07	1,07	1,12	1,04	1,25	1,13	1,09	1,13	1,13	1,19
United States	2,49	2,51	2,55	2,63	2,77	2,82	2,74	2,77	2,81	:	:
China (except Hong Kong)	1,23	1,32	1,39	1,4	1,47	1,7	1,76	1,84	1,98	2,08	:
Japan	3,13	3,31	3,41	3,46	3,47	3,36	3,25	3,38	3,34	3,47	:
South Korea	2,53	2,63	2,83	3	3,12	3,29	3,47	3,74	4,03	4,15	:

Πίνακας 3.1 – Έρευνα & Ανάπτυξη όλων των τομέων ως % του ΑΕΠ (πηγή : Eurostat)

Παρατηρώντας τον ανωτέρω πίνακα θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι δαπάνες E&A των Ασιατικών χωρών (Κίνα, Ιαπωνία, Νότια Κορέα) ακολουθούν αυξητική πορεία με την πάροδο των ετών ενώ ο μέσος όρος των Ευρωπαϊκών χωρών φαίνεται να αυξάνει μέχρι το 2011 και στην συνέχεια δείχνει να σταθεροποιείται κοντά 2% του ΑΕΠ γεγονός που γίνεται αντιληπτό και από το Διάγραμμα 2.1 που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα. Η Γαλλία, η οποία και θα αποτελέσει όπως είπαμε την υπό εξέταση χώρα, συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των χωρών που δαπανούν αρκετούς πόρους σε E&A και για το λόγο αυτό η E&A ως ποσοστό του ΑΕΠ της βρίσκεται συνεχώς πάνω από το μέσο όρο του συνόλου των Ευρωπαϊκών χωρών. Επίσης, αξίζει να αναφέρουμε ότι μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών οι υψηλότεροι δείκτες έντασης δαπανών E&A το 2014 καταγράφηκαν στην Φιλανδία (3,17%), την Σουηδία (3,16%), την Δανία (3,05%) και την Αυστρία (2,99%). Κανένα άλλο κράτος – μέλος δεν κατόρθωσε να προσεγγίσει το 3% του ΑΕΠ σε εθνικό επίπεδο.

Διάγραμμα 3.1 – Έρευνα & Ανάπτυξη όλων των τομέων ως % του ΑΕΠ (πηγή: Eurostat).

Παράλληλα, πρέπει να επισημάνουμε ότι ένας από τους βασικούς στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης τις τελευταίες 2 δεκαετίες είναι να ενθαρρύνει την αύξηση του επιπέδου των επενδύσεων προκειμένου με αυτό τον τρόπο να ενισχυθεί η γενικότερη ανταγωνιστικότητα της. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΕ στα πλαίσια της στρατηγικής που χάραξε το 2010 και η οποία αφορά την επόμενη 10ετία έχει θέσει ως στόχο το ποσό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) που δαπανάται σε δραστηριότητες E&A, να προσεγγίσει το επίπεδο του 3%. Τέλος, είναι επίσης άξιου λόγου το γεγονός ότι οι ανεπτυγμένες χώρες, ακόμη και εκείνες που είναι χαμηλές σε πληθυσμό όπως π.χ. η Ιαπωνία έχουν αντιληφθεί την σημασία παραγωγής γνώσης και την σπουδαιότητα δημιουργίας άυλης αξίας για τις οικονομίες τους και για το λόγο αυτό δαπανούν σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ τους σε E&A προσδοκώντας ότι τα οφέλη που θα αποκομίσουν μελλοντικά θα είναι αρκετά.

2.2 Η σημασία των επενδύσεων σε E&A για την Γαλλική Οικονομία

Η Γαλλία διαθέτει αναμφισβήτητα μία από τις κορυφαίες οικονομίες του κόσμου, σε μονάδες Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και αυτό οφείλεται σε σημαντικό βαθμό και στην δέουσα σημασία που αποδίδει στην δημιουργία άυλων περιουσιακών στοιχείων πραγματοποιώντας μεγάλες επενδύσεις σε E&A νέων προϊόντων και τεχνολογιών, πράγμα που φαίνεται από το ποσοστό του ΑΕΠ που καταλαμβάνουν κάθε έτος οι δαπάνες αυτής της μορφής.

Πιο συγκεκριμένα, το γαλλικό σύστημα έρευνας και καινοτομίας αν και με το πέρασμα των χρόνων έχει υποστεί αρκετές διαθρωτικές αλλαγές, εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να θεωρείται το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρώπη πίσω από αυτό της Γερμανίας. Στον χώρο της παιδείας για παράδειγμα, το 2013 τα πανεπιστήμια είχαν την δυνατότητα να διαχειριστούν ένα ποσό της τάξης των 10.382 δισεκατομμυρίων ευρώ, το οποίο όντας και κατά 8% μεγαλύτερο σε σχέση με αυτό της προηγούμενης χρονιάς, μπορούσε να επενδυθεί σε συνεργασίες με διάφορες εταιρείες οδηγώντας στην δημιουργία εμπορικών θυγατρικών οι οποίες θα είχαν με τη σειρά τους ως στόχο τη διαχείριση χαρτοφυλακίων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η Γαλλία επίσης, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι κατατάσσεται έκτη παγκοσμίως αναφορικά με τις επιστημονικές δημοσιεύσεις (4,2%). Στην συνέχεια στον πίνακα 3.2 παραθέτουμε ακόμη κάποια γενικά μεγέθη που αφορούν τον τομέα E&A στην Γαλλία.

French Research Figures

- **2,08 %**: percentage of GDP dedicated to research and development
- **38,7 billion euros**: internal R&D spending
- **97,000** researchers and research teaching staff (full time) in the public research field
- **456,000** people (full time) participate in an activity related to research: 44% in the public sector, 56% in companies (2009)
- **80,000** PhD students in doctoral schools
- **12,000** new doctors each year
- **4 billion euros** of research tax credit (2008)
- **1,200** agreements for PhD student training in companies (2008)
- **200** innovative companies created each year
- **33** Carnot Institutes
- **71** competitiveness clusters, including 17 with international dimensions

Πίνακας 3.2 Στοιχεία του τομέα E&A στην Γαλλία

Από τα παραπάνω στοιχεία λοιπόν, αξίζει να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή στα εξής σημεία: (α) ότι περίπου 2,08% του ΑΕΠ της Γαλλίας κάθε χρόνο επενδύεται σε δραστηριότητες E&A, (β) 38,7 δισεκατομμύρια ευρώ δαπανούνται για E&A στο εσωτερικό της χώρας, (γ) 456.000 είναι τα άτομα που απασχολούνται σε προγράμματα E&A, και (δ) ότι κατά μέσο όρο 200 νέες καινοτόμες επιχειρήσεις δημιουργούνται κάθε χρόνο.

Πολλοί ακόμη πιστεύουν, ότι η Γαλλία είναι η χώρα που προσφέρει την ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση σε εταιρείες που υλοποιούν προγράμματα E&A, και αυτό συμβαίνει λόγω της πίστωσης φόρου που παρέχεται σε αυτές και η οποία είναι ανάλογη του ποσού που δαπανάται σε E&A. Αυτό το φορολογικό καθεστώς είναι γεγονός ότι είναι ιδιαίτερα ελκυστικό τόσο για τον εγχώριο επιχειρηματικό κόσμο

που επενδύει ολοένα και μεγαλύτερη ποσά σε E&A με στόχο τη δημιουργία γνώσης όσο και για ξένους επενδυτές που σκέφτονται να «τοποθετήσουν» κεφάλαια στην Γαλλική Οικονομία.

Τέλος, ένα από τα πιο σημαντικά άυλα, που δημιουργούνται ως αποτέλεσμα ενεργειών E&A, αποτελούν τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τα λεγόμενα και πατέντες, τα οποία ουσιαστικά είναι εφευρέσεις που χαρακτηρίζονται από καινοτομία. Η αίτηση που υποβάλλεται για πατέντα κάνει μια εφεύρεση γνωστή στο κοινό και συγχρόνως της παρέχει προστασία. Η καταμέτρηση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι ένα μέτρο της καινοτομικής δραστηριότητας της κάθε χώρας, που δείχνει την ικανότητα της να αξιοποιεί την γνώση και να την μετατρέπει σε πιθανά οικονομικά οφέλη.

Επομένως, στους πίνακες 3.3 3.4 και 3.5 που ακολουθούν είναι φρόνιμο να παρουσιάσουμε κάποια στατιστικά στοιχεία που αφορούν τον αριθμό των κατοχυρωμένων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, τις αιτήσεις για πατέντες και τέλος ποιοι είναι αντίστοιχα οι κύριοι τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας που υπέβαλαν αιτήσεις για κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας στην Γαλλία την περίοδο 2000-2014. (Πηγή: WIPO statistics database.)

Πίνακας 3.3
Κατοχυρωμένα Διπλ. Ευρεσιτεχνίας

2000	45.880
2001	44.451
2002	44.422
2003	44.774
2004	51.024
2005	54.340
2006	55.498
2007	58.431
2008	62.129
2009	60.903
2010	65.696
2011	67.166
2012	69.985
2013	71.177
2014	72.369

Πίνακας 3.4
Αιτήσεις για Πατέντες

2000	24.144
2001	23.908
2002	23.761
2003	24.281
2004	25.370
2005	25.310
2006	25.260
2007	25.436
2008	25.470
2009	24.623
2010	26.110
2011	26.386
2012	26.534
2013	26.734
2014	27.149

Πίνακας 3.5
Τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας που υπέβαλαν αιτήσεις για κατοχύρωση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας

Τομείς Τεχνολογίας	% Μερίδιο
Συγκοινωνιών	8.23
Οργανικής Χημείας	6.68
Ηλεκτρικών Συσκευών	5.60
Φαρμακοβιομηχανίας	5.45
Τεχνολογίας Υπολογιστών	4.91
Ψηφιακών Επικοινωνιών	4.57
Μετρήσεων	4.23
Κατασκευών Κινητήρων, Αντλιών	3.78
Πολιτικοί Μηχανικοί	3.74
Οπτικοακουστικά Μέσα	3.68
Άλλοι	49.13

Κεφάλαιο 4^ο: Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A – Ένδειξη θετικών προσδοκιών ή «προϊόν» της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από τους μάντζερ;

4.1 Παρουσίαση των 2 διαφορετικών θέσεων

Είναι αναμφισβήτητα γεγονός ότι ο τρόπος με τον οποίο οι δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη (Research and Development, R&D) θα πρέπει να αντιμετωπίζονται λογιστικά, αποτελεί ένα ζήτημα που εξακολουθεί στις μέρες μας να διχάζει. Πιο συγκεκριμένα, ενώ αρκετοί είναι αυτοί (Lev & Sougiannis, 1996) που θεωρούν ότι η παραπάνω κατηγορία δαπανών αποτελούν μια μορφή επένδυσης και κατ' επέκταση οι επιχειρήσεις οφείλουν να τις κεφαλαιοποιούν, δεν είναι λίγοι και αυτοί (Kothari, Laguerre, & Leone, 2002) που αμφισβητούν έντονα το κατά πόσον η πληροφόρηση που αντλούν οι διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων από αυτήν την ενέργεια των επιχειρήσεων είναι αξιόπιστη. Επίσης, σε αυτή την «κόντρα» συμμετέχουν και οι διάφορες ενώσεις που έχουν ως αντικείμενό τους τη δημιουργία λογιστικών προτύπων. Για παράδειγμα το Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (IASB) καθορίζει την κεφαλαιοποίηση αυτής της μορφής δαπανών μόνο όταν οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να αποδείξουν τα οικονομικά οφέλη που αναμένουν να εισρεύσουν σε αυτές στο μέλλον από την αξιοποίηση αυτών των κεφαλαιακών πόρων. Αντιθέτως υπάρχουν και θεσμοί όπως το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικών Λογιστικών Προτύπων (FASB), οι οποίοι όντας πιο επιφυλακτικοί στην αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος και δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στο ενδεχόμενο, η κεφαλαιοποίηση των δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης να γίνεται με απώτερο σκοπό της εκάστοτε διοίκησης των επιχειρήσεων να παρουσιάσει στο επενδυτικό κυρίως κοινό μια καλύτερη εικόνα για την πορεία της εταιρείας (earnings management), ενθαρρύνουν την απευθείας μεταφορά των δαπανών αυτών στα αποτελέσματα χρήσης (KAX). Γενικότερα, οι διάφοροι θεσμοί που υιοθετούν την άποψη του FASB πιστεύουν ότι το κόστος μιας πιθανής παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων υπερβαίνει τα οφέλη που θα μπορούσε να έχει μια θετική ένδειξη (signaling) για την πορεία της εταιρείας (Ahmed & Falk 2006, p. 234). Παρακάτω ακολουθεί μια πιο ενδεδειγμένη προσέγγιση των 2 διαφορετικών θέσεων.

Αρχικά θα πρέπει να επισημάνουμε ότι με τον όρο «κεφαλαιοποίηση» (capitalization) των πόρων που αναλώνονται για Έρευνα και Ανάπτυξη εννοούμε την μεταφορά του ποσού που αντιστοιχεί στις δαπάνες αυτές, στον ισολογισμό μιας επιχείρησης και πιο συγκεκριμένα στο ενεργητικό στην ομάδα των άυλων περιουσιακών στοιχείων.

Οι υποστηρικτές λοιπόν του R&D capitalization, υπεραμύνονται της άποψης ότι οι μάνατζερ τείνουν να κεφαλαιοποιούν τις δαπάνες αυτές προκειμένου να «επικοινωνήσουν» με τις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων, την ιδιωτική τους πληροφόρηση για τα θετικά αποτελέσματα που αναμένουν να έχει η σωστή αξιοποίηση-διαχείριση των πόρων αυτών για την πορεία αλλά και την μελλοντική θέση της εταιρείας στην αγορά (Abraham & Sidhu, 1998; Oswald & Zarowin, 2007; Ritter & Wells, 2006). Σε μερικές περιπτώσεις έχει αποδειχθεί ότι η κεφαλαιοποίηση των δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης παρέχει μια αξιόπιστη πληροφόρηση για τρέχουσα αλλά και μελλοντική χρηματοοικονομική θέση μιας επιχείρησης (π.χ. Ahmed & Falk, 2006 under Australian generally accepted accounting principles (GAAP); Oswald & Zarowin, 2007 under UK GAAP). Εντούτοις, άλλες μελέτες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η διακριτική ευχέρεια των μάνατζερ (discretion) να επιλέγουν εάν θα μεταφέρουν στον Ισολογισμό είτε στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης το ποσό που αφορά ανάλωση κεφαλαιακών πόρων για E&A, οδηγεί σε «αλλοίωση» των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (opportunistic earnings management) καθιστώντας έτσι το πληροφοριακό περιεχόμενο μιας πιθανής κεφαλαιοποίησης των πόρων αυτών μη αξιόπιστο (Cazavan-Jeny & Jeanjean, 2006; Markarian, Pozza & Prencipe, 2008; Prencipe, Markarian & Pozza, 2008).

Ακόμη, ενώ σε αρκετές χώρες η κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών για E&A βρισκόταν στην διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε διοίκησης μιας εταιρείας στο πλαίσιο των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών κάθε χώρας (GAAP) (π.χ. Αυστραλία, Γαλλία και Ην. Βασίλειο), σύμφωνα με το ΔΛΠ 38 η κεφαλαιοποίηση των δαπανών αυτών καθίσταται υποχρεωτική όταν συντρέχουν όλες οι απαιτούμενες προϋποθέσεις-συνθήκες που ορίζει το πρότυπο και τις οποίες αναλύσαμε εκτενώς στο δεύτερο κεφάλαιο.

Θέτοντας επομένως αυτούς τους περιορισμούς μέσω του ΔΛΠ 38, το IASB κατάφερε να μειώσει την κατά περίπτωση επιλεκτική προσέγγιση του συγκεκριμένου ζητήματος από τις επιχειρήσεις σύμφωνα με τα όσα ισχυρίζονται οι Markarian et al., 2008; Matolcsy & Wyatt, 2006. Μέσω των κριτηρίων λοιπόν που διατυπώνονται στην παράγραφο 57 του ΔΛΠ 38, το IASB έχει θέσει ως στόχο να αξιολογήσει τόσο την τεχνική όσο και την εμπορική ικανότητα των επιχειρήσεων να υλοποιήσουν το εκάστοτε πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης καθώς και να εκτιμήσει την πιθανότητα μελλοντικά οικονομικά οφέλη να εισρεύσουν σε αυτές ως αποτέλεσμα των παραπάνω ενεργειών. Έτσι, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι εταιρείες που καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις με βάση τα ΔΛΠ τείνουν να κεφαλαιοποιούν μόνο τις δαπάνες ανάπτυξης και αυτές, όταν προσδοκούν και μπορούν να αποδείξουν ότι αξιοποιώντας τις θα «καρπωθούν» μελλοντικά οικονομικά οφέλη. Ωστόσο κατανοούμε ότι η εφαρμογή των παραπάνω συνθηκών που ορίζονται στο πρότυπο προϋποθέτει οι μάνατζερ να χρησιμοποιούν την κρίση τους ανά περίπτωση και κατ' επέκταση οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A βρίσκεται στην διακριτική τους ευχέρεια (managerial discretion) και είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει σε χειραγώγηση των αποτελεσμάτων χρήσης (earnings management).

Εμείς στα πλαίσια της ανάλυσής μας, θα μελετήσουμε τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν τόσο την απόφαση μιας εταιρείας να κεφαλαιοποιήσει ή μη τις δαπάνες της σε E&A όσο και το τι ποσό από αυτές θα κεφαλαιοποιήσει τελικά. Για να το υλοποιήσουμε αυτό θα κάνουμε χρήση μεταβλητών στις οποίες έχουν καταλήξει προηγούμενες έρευνες όπως για παράδειγμα ο Oswald, 2008 εισάγοντας παράλληλα όπως έκαναν και οι Dinh et al., 2015 και κάποια «κριτήρια» που σχετίζονται με την πιθανή πρόθεση της διοίκησης μιας επιχείρησης να «πιάσει» κάποιους συγκριτικούς στόχους (benchmark beating).

4.2 Θεωρητικό υπόβαθρο και ερευνητικά ερωτήματα

4.2.1 Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A και η σγέση της με την χειραγώγηση των κερδών

Είναι αρκετές οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και πραγματεύονται τη σημασία του ζητήματος της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A υπό το πρίσμα των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών της εκάστοτε χώρας, πριν την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, οι Abrahams & Sidhu (1998), Ahmed & Falk (2006), και Ritter & Wells (2006) ανέδειξαν τη σημασία που είχε η λογιστική αντιμετώπιση των δαπανών E&A για τις εταιρείες που δραστηριοποιούνταν στην Αυστραλία. Οι Smith, Percy και Richardson (2001) αντίστοιχα χρησιμοποίησαν στην ανάλυσή τους ένα δείγμα τόσο канаδικών όσο και αυστραλέζικων εταιρειών, οι Callimaci και Landry (2004) ασχολήθηκαν αποκλειστικά με τη μελέτη канаδικών επιχειρήσεων, ενώ τέλος οι Oswald και Zagowin (2007) παρατήρησαν την συμπεριφορά εταιρειών της Μεγάλης Βρετανίας ως προς το θέμα της κεφαλαιοποίησης ή μη των δαπανών σε R&D.

Παράλληλα, η βιβλιογραφία έχει να επιδείξει και περιπτώσεις όπου οι μάνατζερ χρησιμοποιώντας την κρίση τους όταν καλούνται να αποφασίσουν τι ποσό των δαπανών σε E&A θα πρέπει να κεφαλαιοποιηθεί, σύμφωνα με αυτά που ορίζονται από τα εκάστοτε λογιστικά πρότυπα που υιοθετούν οι επιχειρήσεις, ενδέχεται να προβούν σε ενέργειες μέσω των οποίων χειραγωγούν – αλλοιώνουν τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Για παράδειγμα, στην έρευνα τους οι Cazavan-Jeny και Jeanjean (2006) κατέληξαν στην ύπαρξη αρνητικής συσχέτισης μεταξύ της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A και των τιμών των μετοχών γαλλικών εταιρειών γεγονός που το απέδωσαν σε τέτοιες καιροσκοπικές κινήσεις από πλευράς των μάνατζερ. Ακόμη, οι Cazavan-Jeny, Jeanjean, και Joos (2011) έδειξαν ότι η απόφαση για κεφαλαιοποίηση έχει μια ουδέτερη αν όχι και αρνητική επίδραση στην μελλοντική απόδοση των εταιρειών.

Επίσης, οι Prencipe et al. (2008) και Markarian et al. (2008) χρησιμοποιώντας ένα δείγμα ιταλικών εταιρειών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η κατά περίπτωση λογιστική αντιμετώπιση των δραστηριοτήτων E&A από τους μάνατζερ είχε ως

αποτέλεσμα να αλλοιώνεται το πληροφοριακό περιεχόμενο των μεγεθών (π.χ. κερδών) που παρουσιάζαν οι εταιρείες στις οικονομικές τους καταστάσεις. Αυτοί αποδίδουν τον αρνητικό συντελεστή (coefficient) που παρατηρείται στις κεφαλαιοποιημένες δαπάνες E&A στο γεγονός ότι οι επενδυτές πιθανότατα ανησυχούν και γενικότερα αντιδρούν επιφυλακτικά σε κάθε δημιουργία άυλων περιουσιακών στοιχείων στον ισολογισμό των εταιρειών, τα είναι απόρροια υλοποίησης προγραμμάτων E&A. Οι Dinh, Eierle, Steeger και Schultze (2015) εξετάζοντας ένα δείγμα γερμανικών εταιρειών διατύπωσαν την θέση ότι η κεφαλαιοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο ΔΛΠ 38 αυξάνει την πιθανότητα μεμονωμένοι αναλυτές να προβαίνουν σε λανθασμένες εκτιμήσεις – προβλέψεις για την μελλοντική πορεία των εταιρειών που υιοθετούν την παραπάνω λογιστική πρακτική.

Αξίζει εδώ να επισημάνουμε ότι και στην βιβλιογραφία που έχει ως θέμα την χειραγώγηση των κερδών (earnings management) γίνεται συχνή παράθεση στοιχείων που αποδεικνύουν το πως η εφαρμογή προγραμμάτων E&A δύναται να συσχετιστεί με τη πιθανή «αλλοίωση» τόσο των πραγματικών όσο και των λογιστικών κερδών. Με τον όρο χειραγώγηση των κερδών κάνουμε λόγο για την χρήση λογιστικών τεχνικών, έχοντας ως απώτερο σκοπό την «παραγωγή» οικονομικών καταστάσεων που παρουσιάζουν μια πιο θετική εικόνα, σε σχέση με την πραγματική, για την πορεία των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μιας εταιρείας. Σύμφωνα λοιπόν, με τα όσα υποστηρίζουν οι Graham, Harvey, και Rajgopal (2005) υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους η διοίκηση μιας εταιρείας μπορεί να χειραγωγήσει προς όφελός της τα κέρδη που τελικά θα κοινοποιήσει μέσω των καταστάσεών της στις διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων, ωστόσο ο συνηθέστερος όπως οι ίδιοι ισχυρίζονται είναι η αύξηση των κερδών μέσω της επιλεκτικής – περιορισμένης εξοδοποίησης δαπανών για E&A αλλά και διαφήμιση. Επίσης, πολλές είναι οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί και οι οποίες εξετάζουν και αναλύουν το πως η αγορά κεφαλαίου αντιδρά σε μια μείωση των εξόδων E&A προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί από την διοίκηση για τα κέρδη. Παραδείγματα τέτοιων ερευνών είναι των Baber, Fairfield & Haggard, 1991; Dechow & Sloan, 1991; Perry & Grinaker, 1994; Bushee, 1998; Mande, File & Kwak, 2000; Garcia Osma και Young, 2009. Πιο συγκεκριμένα, οι Garcia Osma & Young (2009) έδειξαν ότι μια αύξηση των κερδών συνοδευόμενη από μια παράλληλη μείωση των πόρων που αναλώνονται σε δραστηριότητες E&A

αξιολογείται από τους επενδυτές αρνητικά πριν ακόμη παρουσιασθούν τα αίτια που οδήγησαν στην εν λόγω μείωση.

Οι Bushee, 1998; Mande et al., 2000 καταλήγοντας στο συμπέρασμα μέσω των ερευνών τους, ότι η χειραγώγηση των πραγματικών κερδών είναι επιζήμια για τις εταιρείες λόγω των αρνητικών αποτελεσμάτων που έχει στις μελλοντικές τους προοπτικές, θεωρούν ότι οι μάνατζερ είναι πιο πιθανό να στραφούν προς την κατεύθυνση της χειραγώγησης των λογιστικών κερδών. Ο Zang, (2012) ωστόσο εξέφρασε την άποψή του ότι οι μάνατζερ ενδιαφέρονται εξίσου για την διαχείριση των πραγματικών καθώς και των λογιστικών κερδών. Γενικότερα, είναι κοινά παραδεκτό ότι οι μάνατζερ είναι σε θέση να παρουσιάσουν μια καλύτερη εικόνα για τα κέρδη της εταιρείας στη οποία εργάζονται, όχι απλά περιορίζοντας τις δαπάνες σε E&A (discretionary spending) αλλά μπορούν και διατηρώντας σταθερό το ποσό αυτό που αναλώνουν σε τέτοια προγράμματα να ακολουθήσουν μια πιο «δημιουργική» λογιστική πρακτική, και να κεφαλαιοποιήσουν ένα μέρος του. Εμείς στα πλαίσια της ανάλυσής μας θα λάβουμε υπόψη και τις δύο προσεγγίσεις.

Οι Cazavan-Jeny et al. (2011) ασχολήθηκαν εκτενώς με τις επιπτώσεις που έχει η απόφαση για κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A τόσο στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις όσο και στους σχετικούς δείκτες, το έτος που λαμβάνεται η απόφαση αλλά και μέσα στις επόμενες χρονικές περιόδους. Όπως είναι γνωστό, η απόφαση αυτή όταν θα ληφθεί θα επηρεάσει τον ισολογισμό, την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης καθώς και την κατάσταση ταμειακών ροών. Ακόμη, σύμφωνα με τους Cazavan-Jeny et al. όταν μια εταιρεία υποεκτιμά τα αποτελέσματά της την τρέχουσα περίοδο αυξάνοντας τα έξοδά της θα πρέπει να αναμένουμε ότι μελλοντικά θα επιτύχει καλύτερες επιδόσεις. Επομένως, παραθέτοντας όλες τις παραπάνω απόψεις οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η σχέση μεταξύ της απόφασης για κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A και των εκάστοτε κινήτρων της διοίκησης αναφορικά με τα κέρδη, παραμένει ασαφής. Δηλαδή, οι επιχειρήσεις είναι πιθανό είτε να επιλέξουν να κεφαλαιοποιήσουν ώστε να βελτιώσουν τα αποτελέσματα της τρέχουσας περιόδου είτε αντίστοιχα υπάρχει και η πιθανότητα να προτιμήσουν να παρουσιάσουν μια χειρότερη εικόνα τώρα προκειμένου να βελτιώσουν τα μελλοντικά τους μεγέθη.

Τα πιο συχνά κίνητρα της διοίκησης μιας εταιρείας προκειμένου να χρησιμοποιήσει λογιστικές πρακτικές που να βελτιώνουν την εικόνα της οντότητας είναι:

1. να αποφύγει μια πιθανή απρόβλεπτη διακύμανση των αποτελεσμάτων (Burgstahler & Dichev, 1997),
2. να επιτύχει κάποιους συγκεκριμένους στόχους που η ίδια έχει θέσει (target beating), αλλά και
3. να διατηρήσει ή να αυξήσει την αγοραία αξία της επιχείρησης (Dechow & Skinner, 2000).

Οι Dechow et al. (2010) διακρίνουν 3 κύριες κατηγορίες μεταβλητών που ενσωματώνουν τα προαναφερθέντα κίνητρα και αυτές είναι οι εξής: (α) μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν την κανονικότητα – σταθερότητα των κερδών (earnings persistence), (β) αυτές που σχετίζονται με την εφαρμογή της αρχής των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων σε μη συνήθη στοιχεία (abnormal accruals), και τέλος (γ) έχουμε και τις μεταβλητές που αφορούν την επίτευξη στόχων (target beating). Εμείς στα πλαίσια της μελέτης μας, θα εστιάσουμε κυρίως στην τρίτη κατηγορία μεταβλητών.

4.2.2 Βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A

Οι έρευνες των Oswald & Zarowin, 2007; Oswald, 2008 έχουν δείξει ότι η επιλογή της εκάστοτε εταιρείας να κεφαλαιοποιήσει μέρος των δαπανών της σε E&A εξαρτάται από διάφορους παράγοντες. Τις περισσότερες φορές οι παράγοντες αυτοί έχουν σχέση με θεμελιώδεις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει, διότι οι διαφορές αυτές επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την ικανότητα των οντοτήτων να πληρούν όλα εκείνα τα κριτήρια που ορίζονται από το ΔΛΠ 38 προκειμένου να είναι σε θέση να κεφαλαιοποιήσουν. Για παράδειγμα, οι Aboody & Lev, 1998 κατέληξαν μέσα από την μελέτη τους στο συμπέρασμα ότι τα χαρακτηριστικά των εταιρειών συνδέονταν στενά με τη λήψη της απόφασης για κεφαλαιοποίηση δαπανών ανάπτυξης λογισμικού, υπό το πρίσμα πάντα όσων ορίζονταν στο πρότυπο SFAS 86 (τώρα ASC 350-40) το οποίο και θέτει παρόμοια κριτήρια αναγνώρισης με αυτά που διατυπώνονται στο ΔΛΠ 38. Επίσης, ο Oswald, 2008 εξετάζοντας ένα δείγμα βρετανικών εταιρειών αποφάνθηκε ότι η κεφαλαιοποίηση ή μη πόρων που αναλώνονται σε προγράμματα E&A επηρεάζεται σημαντικά από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μιας εταιρείας όπως είναι το μέγεθός της, η πορεία των κερδών, καθώς και το επίπεδο των δανειακών της υποχρεώσεων.

Παράλληλα λοιπόν, με τα ιδιαίτερα γνωρίσματα των επιχειρήσεων που επηρεάζουν την απόφαση αυτή και τα οποία θα αναλύσουμε εκτενώς παρακάτω παρουσιάζοντας τα υποδείγματα που θα χρησιμοποιήσουμε στην έρευνά μας, υπάρχει και μια άλλη κατηγορία παραγόντων που ασκούν επιρροή και οι οποίοι σχετίζονται με τα κίνητρα των εκάστοτε μάνατζερ. Πιο συγκεκριμένα, οι μάνατζερ εκμεταλλεύόμενοι πολλές φορές, προς δικό τους όφελος ή της εταιρείας στην οποία ανήκουν, τη δυνατότητα που έχουν χρησιμοποιώντας την κρίση τους να αποφασίσουν οι ίδιοι εάν και τι ποσό πρέπει να κεφαλαιοποιηθεί, οδηγούνται σε ενέργειες που αλλοιώνουν την πραγματική εικόνα των οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα, με τον Markarian et al., 2008 υπάρχουν αρκετές μεταβλητές που μπορούν αντιπροσωπεύσουν αυτά τα κίνητρα. Παραδείγματα τέτοιων μεταβλητών είναι: (1) οι ευκαιρίες ανάπτυξης, (2) το επίπεδο μόχλευσης, και (3) η κερδοφορία. Τέλος, ο Fields et al., 2001 ισχυρίζεται ότι η διάκριση μεταξύ των 2 κατηγοριών παραγόντων που αναφέραμε παραπάνω είναι πολύ δύσκολη υπόθεση και χρήζει περαιτέρω μελέτης.

Εμείς στην παρούσα έρευνα, στην προσπάθειά μας να εξηγήσουμε τι επηρεάζει την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A και προκειμένου να λάβουμε υπόψη μας τα κίνητρα που σχετίζονται με την «διοίκηση» της απόδοσης μιας εταιρείας (earnings management) θα κάνουμε χρήση των μεταβλητών που χρησιμοποιούνται πιο συχνά στην βιβλιογραφία (Dechow et al., 2010). Η Cazavan-Jeny et al., 2011 παρατηρώντας τη συμπεριφορά ενός δείγματος γαλλικών εταιρειών που υιοθετούσαν τις εθνικές γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές, εντόπισαν μια συσχέτιση μεταξύ της απόφασης για κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A και της επίτευξης των συγκριτικών στόχων που είχαν τεθεί από την διοίκηση της εκάστοτε εταιρείας (benchmark beating). Παρόμοια αναμένουμε να είναι και τα αποτελέσματα στα πλαίσια της δικιά μας μελέτης, όπου θα εξετάσουμε ένα δείγμα γαλλικών επιχειρήσεων εισηγμένων στο χρηματιστήριο που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ και παράλληλα υλοποιούν προγράμματα E&A. Θεωρούμε πιθανό, ότι κάποιες εταιρείες έχουν κίνητρο να αναγνωρίζουν ολοένα και περισσότερα άυλα περιουσιακά στοιχεία στο ενεργητικό τους ως απόρροια δραστηριοτήτων E&A, όταν αυτό τους βοηθάει στο να πετύχουν κάποιους συγκριτικούς στόχους που έχουν θέσει όπως είναι για παράδειγμα να ξεπεράσουν τα κέρδη του προηγούμενου έτους (beat past year's earnings). Ακόμη κάποιες άλλες επιχειρήσεις οι οποίες επιθυμούν να μην εμφανίζουν ζημιές στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν την λογιστική πρακτική της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A ώστε να επιτύχουν τον στόχο τους αυτό (zero benchmark). Οι Garcia Osma & Young, 2009 ερευνώντας τις επιπτώσεις της μείωσης των εξόδων E&A, αναλύουν διεξοδικά πολλά από τα κίνητρα που παρουσιάσαμε παραπάνω.

Γενικότερα η άποψη των Cohen, Dey & Lys, 2008; Graham et al., 2005 είναι πως και η μείωση των συνολικών εξόδων E&A μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως «τεχνική» έτσι ώστε τα κέρδη μιας εταιρείας να προσεγγίσουν τα επίπεδα που έχουν τεθεί ως στόχος από την διοίκηση. Οι Garcia Osma & Young, 2009 μέσα από την έρευνά τους οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι οι εταιρείες ελαττώνουν τους πόρους που αναλώνουν σε E&A όταν το προηγούμενο έτος απέτυχαν να πιάσουν τους στόχους κερδών που είχαν τεθεί από την διοίκηση. Ωστόσο εμείς στην ανάλυσή μας θα εστιάσουμε κυρίως την προσοχή μας στην απόφαση για κεφαλαιοποίηση ενός μέρους των δαπανών E&A και όχι τόσο στην μείωση του συνολικού ποσού που δαπανάται σε E&A.

Βασιζόμενοι λοιπόν και σε προηγούμενες έρευνες όπως αυτές των Oswald & Zarowin, 2007; Oswald, 2008; Dinh et al., 2015 και χρησιμοποιώντας για την χρονική περίοδο 2011-15 ένα μοναδικό δείγμα γαλλικών εταιρειών εισηγμένων στο χρηματιστήριο οι οποίες εφαρμόζουν τα ΔΛΠ, θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε ποιοι είναι οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A. Ιδιαίτερα θα ασχοληθούμε με τον εάν η πρόθεση της διοίκησης μιας εταιρείας να πετύχει κάποιους συγκεκριμένους συγκριτικούς στόχους κερδών μπορεί να επηρεάσει αυτήν την απόφαση (benchmark beating). Έτσι το κύριο ερευνητικό μας ερώτημα διατυπώνεται ως εξής:

- I. Αποτελεί η επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα κέρδη ένα σημαντικό παράγοντα από τον οποίο εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό η απόφαση της διοίκησης μιας εταιρείας να κεφαλαιοποιήσει τις δαπάνες της σε E&A, υπό το πρίσμα όσων ορίζονται από τα ΔΛΠ;

Κεφάλαιο 5^ο: Σχεδιασμός ερευνητικού μοντέλου

Η ανάλυσή μας στα πλαίσια της παρούσας εργασίας θα επικεντρωθεί, όπως αναφέραμε και στα προηγούμενα κεφάλαια, στο ποιοι είναι οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A. Ιδιαίτερη προσοχή ωστόσο θα δώσουμε στους διάφορους συγκριτικούς στόχους που μπορεί να τεθούν από την διοίκηση μιας εταιρείας και στο πως αυτοί είναι πιθανό να συνδέονται με την παραπάνω απόφαση. Για να πραγματοποιήσουμε λοιπόν την έρευνά μας θα βασιστούμε σε προηγούμενες μελέτες που έχουν δείξει ότι η απόφαση για κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A είναι ενδογενής και εξαρτάται από ένα πλήθος παραγόντων (Dinh et al., 2015; Cazavan-Jeny et al., 2011; Markarian et al., 2008; Oswald & Zarowin, 2007). Επίσης, στο σημείο αυτό θα πρέπει να παραθέσουμε ότι το υπόδειγμά μας θα περιλαμβάνει και κάποιες ψευδομεταβλητές (dummy variables) οι οποίες θα έχουν ως στόχο να εξετάσουν το κατά πόσον οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A για την επίτευξη ορισμένων συγκεκριμένων στόχων (target beating).

Επομένως, για να υλοποιήσουμε τα προαναφερθέντα, οφείλουμε να προσαρμόσουμε σε κάποια σημεία τα δεδομένα που έχουμε συλλέξει κάνοντας τις εξής ενέργειες: Πρώτον, «αναιρούμε» οποιαδήποτε προϋπάρχουσα κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A και για να το πετύχουμε αυτό θα πρέπει να προσθέσουμε «πίσω» στα κέρδη τυχόν αποσβέσεις και (από)μειώσεις της αξίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων, που έχουν δημιουργηθεί στο ενεργητικό με τη κεφαλαιοποίηση αυτής της μορφής δαπανών και στη συνέχεια να αφαιρέσουμε από τα κέρδη το σύνολο των δαπανών που έχει κεφαλαιοποιηθεί. Με αυτόν το χειρισμό, επιτυγχάνουμε να θεωρούμε ότι οι υπό εξέταση εταιρείες έχουν μεταφέρει στην ΚΑΧ το σύνολο των δαπανών E&A (earn_adjexp). Δεύτερον, θα πρέπει να προσθέσουμε «πίσω» στα προσαρμοσμένα κέρδη (earn_adjexp) που δημιουργήσαμε με την πρώτη ενέργεια, την συνολική αξία των πόρων που αναλώθηκαν σε προγράμματα E&A προκειμένου να σχηματίσουμε μία νέα μεταβλητή (earn_adjcap) υποθέτοντας έτσι ότι όλες οι εταιρείες αντίστοιχα κεφαλαιοποιούν το σύνολο των δαπανών τους σε E&A.

Για να κατανοήσουμε λοιπόν τη χρησιμότητα των παραπάνω χειρισμών – προσαρμογών ως παραθέσουμε ένα παράδειγμα. Έστω ότι θέτουμε ως σημείο

αναφοράς (benchmark) το μηδέν και ισχύει $earn_adjexp \leq 0 < earn_adjcap$ τότε θεωρούμε αρκετά πιθανό το γεγονός η διοίκηση της εκάστοτε εταιρείας προκειμένου να μην εμφανίσει στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ζημιές (beat the benchmark) να προβεί σε κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A ασχέτως με το εάν ικανοποιούνται τα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζονται από το ΔΛΠ 38. Στηριζόμενοι επομένως σε διαφορετικά σημεία αναφοράς κάθε φορά έχουμε την δυνατότητα να εξάγουμε συμπεράσματα για το ποιες είναι οι συνθήκες που ενδέχεται να οδηγήσουν διάφορες επιχειρήσεις στο να χρησιμοποιήσουν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A ως λογιστική πρακτική στην προσπάθειά τους να «πιάσουν» κάποιους στόχους. Συνεπώς στα πλαίσια της μελέτης μας, θα αποκαλούμε τόσο τις εταιρείες που υιοθετούν αυτήν την συμπεριφορά όσο και τα έτη που παρατηρείται αυτό το φαινόμενο 'ύποπτο γκρουπ' (suspect group). Γενικότερα, η συλλογιστική πορεία που περιγράψαμε παραπάνω και την οποία θα ακολουθήσουμε είναι παρόμοια με αυτή που εφάρμοσαν στις έρευνές τους οι Cazavan-Jeny et al., 2011; Dinh et al., 2015.

Πιο συγκεκριμένα, θα δημιουργήσουμε μια ψευδομεταβλητή `beat_past_earn` η οποία θα λαμβάνει την τιμή 1 όταν το σημείο αναφοράς που στην εν λόγω περίπτωση θα είναι τα κέρδη της προηγούμενης χρονιάς, βρίσκεται μεταξύ των προσαρμοσμένων κερδών που ορίσαμε πιο πάνω, δηλαδή όταν ισχύει η παρακάτω ισότητα $earn_adjexp \leq past_earn < earn_adjcap$. Αντιθέτως, όταν το μέγεθος του σημείου αναφοράς βρίσκεται εκτός αυτών των ορίων η ψευδομεταβλητή `beat_past_earn` θα παίρνει την τιμή 0. Με τον ίδιο τρόπο δημιουργούμε και την ψευδομεταβλητή `beat_zero` την οποία επίσης θα χρησιμοποιήσουμε στα μοντέλα μας. Τέλος, θα συνδυάσουμε αυτές τις δύο ψευδομεταβλητές (`beat_past_earn`, `beat_zero`) και θα κατασκευάσουμε μία τρίτη την `em_overall` η οποία και θα συνοψίζει την όποια κίνηση γίνεται από την διοίκηση με απώτερο σκοπό μια πιθανή χειραγώγηση των κερδών (earnings management) η οποία με τη σειρά της θα οδηγήσει στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να εντοπίσει αλλά και να αναλύσει τους βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A σε εταιρείες που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα κατά την κατάρτιση των οικονομικών τους καταστάσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν, τα αυστηρότερα κριτήρια αναγνώρισης που ορίζονται στο ΔΛΠ 38 σε σχέση με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές, τα αποτελέσματα είναι πιθανό να διαφέρουν από αυτά προηγούμενων ερευνών, όπου η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A ήταν προαιρετική. Οι 2 προσεγγίσεις που θα υιοθετήσουμε κατά την ανάλυσή μας είναι οι εξής: (1) τι είναι αυτό που οδηγεί τις εταιρείες στο να πάρουν την απόφαση να κεφαλαιοποιήσουν τις δαπάνες E&A και (2) τι είναι αυτό που επηρεάζει το τι ποσό θα κεφαλαιοποιήσουν τελικά; Επομένως, προσπαθώντας να απαντήσουμε στα 2 αυτά ερωτήματα θα τρέξουμε μια probit παλινδρόμηση χρησιμοποιώντας το 1^ο μοντέλο με εξαρτημένη την ψευδομεταβλητή d_cap_{it} και μια tobit παλινδρόμηση για το 2^ο μοντέλο προκειμένου να εξάγουμε συμπεράσματα για τη σχέση που συνδέει τις μεταβλητές των 2 μοντέλων που θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

$$1^{\circ} \text{ Μοντέλο: } d_cap_{it} = \beta_0 + \beta_1 size_{it} + \beta_2 mb_{it} + \beta_3 rd_growth_{it} + \beta_4 rdint_{it} \\ + \beta_5 lag_cap_ratio_{it} + \beta_6 lev_{it} + \beta_7 roa_{it} + \beta_8 rd_value_{it} \\ + \beta_9 cut_rd_{it} + \beta_{10} beat_bench_{it} + year + industry + \varepsilon_{it}$$

$$2^{\circ} \text{ Μοντέλο: } rdcap_{it} = \beta_0 + \beta_1 size_{it} + \beta_2 mb_{it} + \beta_3 rd_growth_{it} + \beta_4 rdint_{it} \\ + \beta_5 lag_rdcap_{it} + \beta_6 lev_{it} + \beta_7 roa_{it} + \beta_8 rd_value_{it} \\ + \beta_9 cut_rd_{it} + \beta_{10} beat_bench_{it} + year + industry + \varepsilon_{it}$$

όπου d_cap_{it} είναι η εξαρτημένη μεταβλητή του 1^{ου} μοντέλου η οποία θα παίρνει την 1 εάν μια εταιρεία προβαίνει σε κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A ή αλλιώς θα παίρνει την τιμή 0, και $rdcap_{it}$ η εξαρτημένη επίσης μεταβλητή του 2^{ου} μοντέλου που εκφράζει την ποσότητα δαπανών E&A που κεφαλαιοποιείται από μια εταιρεία i την χρονική περίοδο t . Οι ανεξάρτητες μεταβλητές αντίστοιχα αντιπροσωπεύουν τους προσδιοριστικούς παράγοντες που πιθανότατα επηρεάζουν την απόφαση για κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A και κατά σειρά είναι οι εξής: (1) το μέγεθος μιας επιχείρησης, (2) οι ευκαιρίες ανάπτυξης, (3) η «εξέλιξη» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A, (4) η «ένταση» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A, (5) η κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A το προηγούμενο έτος, (6) το επίπεδο μόχλευσης μιας εταιρείας, (7) η κερδοφορία, και (8) το κατά πόσον κρίνεται επιτυχημένο ένα πρόγραμμα E&A. Ακόμη, στις παλινδρομήσεις θα συμπεριλάβουμε και 2 ψευδομεταβλητές που θα αφορούν τον κλάδο στον οποίο

ανήκουν οι υπό εξέταση εταιρείες (industry) αλλά και τα διάφορα έτη (year). Οι τύποι από τους οποίους προκύπτει η κάθε μεταβλητή - παράγοντας παραθέτονται λεπτομερώς στον πίνακα που ακολουθεί. Η αναμενόμενη επίδραση ωστόσο καθενός από τους προαναφερθέντες παράγοντες παρουσιάζεται αναλυτικά στις παραγράφους που έπονται του πίνακα.

Πίνακας 5.1 – Λίστα Μεταβλητών

Μεταβλητή	Ορισμός
d_cap_{it}	ψευδομεταβλητή η οποία ισούται με 1 εάν μια εταιρεία i κεφαλαιοποιεί δαπάνες E&A το έτος t , αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
$rdcap_{it}$	η κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A για μια εταιρεία i , το έτος t .
$rdint_{it}$	η «ένταση» E&A ισούται με το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύονται από μία εταιρεία i το έτος t σε E&A προς το σύνολο των πωλήσεων.
cap_ratio_{it}	η ποσότητα των δαπανών E&A που κεφαλαιοποιείται από μία εταιρεία i το έτος t προς το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A.
$lag_cap_ratio_{it}$	η ποσότητα των δαπανών E&A που κεφαλαιοποιείται από μία εταιρεία i το έτος $t-1$ προς το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A.
bv_{it}	η λογιστική αξία μιας εταιρείας i το έτος t , πριν από την κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A = λογιστική αξία του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων μιας εταιρείας – σύνολο κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A – αποτέλεσμα χρήσης
$earn_adjexp_{it}$	τα κέρδη μιας εταιρείας i το έτος t αν υποθέσουμε ότι εξοδοποιεί το σύνολο των πόρων που αναλώθηκαν σε E&A (κέρδη χρήσεως + απόσβεση, απομείωση κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A – κεφαλαιοποιημένες δαπάνες E&A).
$earn_adjcap_{it}$	τα κέρδη μιας εταιρείας i το έτος t αν υποθέσουμε ότι κεφαλαιοποιεί το σύνολο των πόρων που αναλώθηκαν σε E&A ($earn_adjexp_{it}$ + σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A).
cut_rd_{it}	ψευδομεταβλητή η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από μία εταιρεία i το έτος t

	< το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από μία εταιρεία i το έτος t-1, ειδάλως ισούται με 0.
beat_bench _{it}	μέγεθος που η τιμή του εξαρτάται από την μεταβολή άλλων μεταβλητών όπως beat_past_earn _{it} και beat_zero _{it} ή em_overall _{it} .
beat_past_earn _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $earn_adjexp_{it} < \text{κέρδη μίας εταιρείας } i \text{ το έτος } t-1 < earn_adjcap_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
past_earn_below _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $beat_past_earn_{it}=0$ και τα κέρδη μίας εταιρείας i το έτος t-1 > $earn_adjcap_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
past_earn_above _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $beat_past_earn_{it}=0$ και τα κέρδη μίας εταιρείας i το έτος t-1 $\leq earn_adjexp_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
beat_zero _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $earn_adjexp_{it} < 0 < earn_adjcap_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
zero_below _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $beat_zero_{it} = 0$ και $0 > earn_adjcap_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
zero_above _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $beat_zero_{it} = 0$ και $0 \leq earn_adjexp_{it}$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
em_overall _{it}	ψευδομεταβλητή που ισούται με 1 εάν ισχύει $beat_past_earn_{it}=1$ ή $beat_zero_{it} = 1$, αλλιώς παίρνει την τιμή 0.
size _{it}	φυσικός λογάριθμος των προσαρμοσμένων συνολικών περιουσιακών στοιχείων (συνολικά περιουσιακά στοιχεία – σύνολο κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A) μιας εταιρείας i, το έτος t.
mb _{it}	ο δείκτης της αγοραίας προς την προσαρμοσμένη λογιστική αξία (λογιστική αξία – σύνολο κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A) μιας εταιρείας i, το έτος t.
rd_growth _{it}	ποσοστιαία μεταβολή του συνόλου των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από μία εταιρεία i το έτος t σε σχέση με το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από την ίδια εταιρεία i το έτος t-1.
lag_rdcap _{it}	η ποσότητα των δαπανών E&A που κεφαλαιοποιείται από μία

	εταιρεία i το έτος $t-1$ προς τα προσαρμοσμένα συνολικά περιουσιακά στοιχεία του ίδιου έτους $t-1$.
lev_{it}	(συνολικά περιουσιακά στοιχεία - προσαρμοσμένη λογιστική αξία) / προσαρμοσμένη λογιστική αξία μιας εταιρείας i το έτος t .
roa_{it}	(καθαρό αποτέλεσμα χρήσεως + αποσβέσεις κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A) / προσαρμοσμένα συνολικά περιουσιακά στοιχεία μιας εταιρείας i το έτος t .
rd_value_{it}	η επιτυχία ενός προγράμματος E&A μιας εταιρείας i το έτος $t =$ (αγοραία αξία - λογιστική αξία - σύνολο κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A) / (σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από μία εταιρεία i το έτος t - σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A από μία εταιρεία i το έτος $t-1$).

- (1) **Μέγεθος Εταιρείας:** Ο πρώτος θεμελιώδης προσδιοριστικός παράγοντας που θα χρησιμοποιήσουμε στο μοντέλο μας είναι το μέγεθος (size). Σύμφωνα λοιπόν με τα όσα υποστηρίζουν οι Aboody & Lev, 1998; Smith et al., 2001, οι μικρότερες σε μέγεθος εταιρείες έχουν την τάση να κεφαλαιοποιούν περισσότερες δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη σε σχέση με τις μεγαλύτερες διότι οι τελευταίες πραγματοποιούν δραστηριότητες που περιλαμβάνουν πιο πολύ βασική έρευνα. Επίσης, η κεφαλαιοποίηση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης υπό το πρίσμα όσων ορίζονται στο ΔΛΠ 38 προϋποθέτει οι επιχειρήσεις να διαθέτουν ισχυρά και καλά οργανωμένα λογιστικά συστήματα εσωτερικής διοίκησης τα οποία να έχουν την δυνατότητα να καθορίζουν και να αποδεικνύουν σε συστηματική βάση τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη που προσδοκούν να αντλήσουν από την αξιοποίηση των δαπανών σε έρευνα και ανάπτυξη. Για αυτό λόγο επομένως, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι μεγάλες εταιρείες οι οποίες έχουν πιο ολοκληρωμένα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και κατ' επέκταση έχουν την ικανότητα να διαχειρίζονται πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά τα διάφορα project έρευνας και ανάπτυξης, είναι πιο πιθανό να κεφαλαιοποιούν περισσότερα R&D. Συνεπώς, δεν διαμορφώνουμε κάποια προσδοκία για την «κατεύθυνση» αυτής της σχέσης.

(2) **Ευκαιρίες Ανάπτυξης:** Στα πλαίσια της ανάλυσής μας η μεταβλητή που θα χρησιμοποιήσουμε προκειμένου να συμπεριλάβουμε στο μοντέλο μας τις προοπτικές ανάπτυξης που έχει μια εταιρεία είναι ο δείκτης της αγοραίας αξίας της προς την αντίστοιχη λογιστική της αξία (MB-ratio), πριν μια πιθανή κεφαλαιοποίηση. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρουν οι Markarian et al., 2008; Smith et al., 2001 οι προοπτικές ανάπτυξης που έχει επιχείρηση συνδέονται θετικά με την κεφαλαιοποίηση των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης. Ωστόσο, οι υψηλές προσδοκίες για την πορεία μιας εταιρείας στο μέλλον δημιουργούν και αυξημένο κίνδυνο για τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από τα σχέδια επένδυσης σε έρευνα και ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση σχετικά μικρών εταιρειών που «ατενίζουν» με αισιοδοξία το μέλλον τους η αναλογία των δαπανών σε δραστηριότητες έρευνας είναι πιθανό να είναι υψηλότερη σε σχέση με τους αντίστοιχους πόρους που αναλώνονται σε δραστηριότητες που εντάσσονται στο στάδιο της ανάπτυξης. Αυτό το γεγονός, δυσκολεύει αυτήν την κατηγορία των εταιρειών στο να αποδείξουν πως συντρέχουν όλα εκείνα τα κριτήρια αναγνώρισης ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου που ορίζονται στο ΔΛΠ 38, με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε κεφαλαιοποίηση ενός μόνο μικρού ποσοστού των δαπανών που πραγματοποιούν σε έρευνα και ανάπτυξη. Συνεπώς, δεν διαμορφώνουμε κάποια προσδοκία για την «κατεύθυνση» αυτής της σχέσης.

(3) **«Εξέλιξη» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A:** Η μεταβλητή που αφορά την εξέλιξη των συνολικών πόρων που αναλώνονται από μία εταιρεία για έρευνα και ανάπτυξη (rd_growth) θα χρησιμοποιηθεί ως αντιπροσωπευτικός παράγοντας του σταδίου του κύκλου ζωής της. Για επιχειρήσεις λοιπόν, που βρίσκονται σε ένα στάδιο ωριμότητας και σταθερότητας δεν υφίσταται κάποια ιδιαίτερη διαφορά για τις ίδιες σχετικά με το εάν θα κεφαλαιοποιήσουν ή θα μεταφέρουν στα αποτελέσματα χρήσεως τις δαπάνες για R&D. Εντούτοις, στην πράξη είναι πιο πιθανό να επιλέξουν την εξοδοποίησή τους. Στο αντίποδα, για εταιρείες που βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης των δραστηριοτήτων τους και επενδύουν ολοένα και μεγαλύτερα ποσά σε R&D, η κεφαλαιοποίηση αυτών των δαπανών ίσως δημιουργεί μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία σε αυτές. Συνεπώς, δεν διαμορφώνουμε κάποια προσδοκία για την «κατεύθυνση» αυτής της σχέσης.

(4) **«Ένταση» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A:** Η χρήση του rdint_i καταδεικνύει το κατά πόσο το μέγεθος του ποσού που δαπανάται για R&D επηρεάζει την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μεταφορά του ποσού αυτού στα αποτελέσματα χρήσεως. Οι Oswald και Zarowin (2007) βρήκαν στοιχεία που συνηγορούν στην παραπάνω θέση ότι δηλαδή το μέγεθος των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη σχετίζεται άμεσα με την απόφαση κεφαλαιοποίησης ή μη, ωστόσο αυτό συμβαίνει προς διαφορετικές κατευθύνσεις στα διάφορα είδη βιομηχανίας. Επίσης ο Wyatt (2005) έδειξε ότι η «ένταση» των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης αποτελεί σημαντικό δείκτη για την ύπαρξη καινοτομίας στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προσφέρονται από τις επιχειρήσεις. Συνεπώς, δεν διαμορφώνουμε κάποια προσδοκία για την «κατεύθυνση» αυτής της σχέσης.

(5) **Κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A το προηγούμενο έτος:** Ο Markarian et al. (2008) συγκέντρωσαν ευρήματα που αποδεικνύουν ότι η κεφαλαιοποίηση - «συμπεριφορά» των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης ακολουθεί ένα συγκεκριμένο μοτίβο. Πιο συγκεκριμένα, όσο μεγαλύτερο είναι το συνολικό ποσό των δαπανών R&D που κεφαλαιοποιήθηκαν τον προηγούμενο χρόνο τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν μια εταιρεία να κεφαλαιοποιήσει δαπάνες R&D και την τρέχουσα χρονική περίοδο. Για αυτό το λόγο επομένως, αναμένουμε μια θετική σχέση για τις μεταβλητές lagcarratio και lagrdcar που χρησιμοποιούμε αντίστοιχα στα 2 υποδείγματά μας.

(6) **Επίπεδο μόγλευσης (Leverage):** Η μόγλευση πριν από την κεφαλαιοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης συνιστά ένα αντιπροσωπευτικό στοιχείο για την χρηματοοικονομική «υγεία» μιας εταιρείας και κατ' επέκταση αναμένουμε μια θετική συσχέτιση με την ποσότητα των εξόδων R&D που κεφαλαιοποιούνται (Aboody & Lev, 1998; Wyatt, 2005). Γενικότερα, οι μάνατζερ είναι αρκετά πιθανό να έχουν κίνητρο να παρουσιάζουν στον ισολογισμό όλο και περισσότερα άυλα περιουσιακά στοιχεία δείχνοντας έτσι ότι η εταιρεία είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις δανειακές της υποχρεώσεις.

(7) **Κερδοφορία (Profitability):** Αν υποθέσουμε ότι εταιρίες με σχετικά χαμηλή αποδοτικότητα έχουν κίνητρο να αυξήσουν τα κέρδη τους κεφαλαιοποιώντας τις δαπάνες για R&D, τότε οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η κερδοφορία θα πρέπει

να συσχετίζεται αρνητικά με την κεφαλαιοποίηση των R&D (Aboody & Lev, 1998; Cazavan-Jeny & Jeanjean, 2006; Oswald, 2008; Markarian et al., 2008; Wyatt, 2005). Από την άλλη όμως μπορεί κάποιος να ισχυριστεί, ότι οι πιο επιτυχημένες επιχειρήσεις κεφαλαιοποιούν μεγαλύτερα ποσά, διότι τα σχέδια που έχουν πρόθεση να υλοποιήσουν αξιοποιώντας τους πόρους αυτούς θα τους αποφέρουν πιο εύκολα μελλοντικά οικονομικά οφέλη και συνεπώς θα ικανοποιούνται τα κριτήρια που ορίζει το ΔΛΠ 38 για την κεφαλαιοποίησή τους. Συνεπώς, δεν διαμορφώνουμε κάποια προσδοκία για την «κατεύθυνση» αυτής της σχέσης.

(8) Επιτυχία του Προγράμματος E&A: Η χρήσης της ανεξάρτητης μεταβλητής rd_value_{it} αναπαριστά το κατά πόσο κρίνεται επιτυχημένο το πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης που ακολούθησε μια εταιρεία στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της. Σύμφωνα με τον Oswald, 2008 αυτό το μέγεθος δείχνει την σχέση ανάμεσα στην αξία που δημιουργήθηκε από την υλοποίηση του προγράμματος R&D και τους πόρους που αναλώθηκαν για την επίτευξη αυτού του αποτελέσματος. Γενικότερα, επιχειρήσεις με υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας αναφορικά με τα προγράμματα E&A που υλοποιούν είναι πιθανότερο να προβαίνουν σε κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A.

Ακόμη θεωρούμε, ότι ο τρόπος που χειρίζεται η διοίκηση μιας εταιρείας τόσο τα πραγματικά της κέρδη όσο και τα λογιστικά (real and accounting earnings management) προκειμένου να επιτύχει κάποιους στόχους που έχει θέσει (benchmark beating) αποτελεί καθοριστική σημασίας κατά την εξέταση του υποδείγματος μας. Έτσι στην προσπάθεια μας να συμπεριλάβουμε στην ανάλυσή μας τους χειρισμούς που πιθανώς να υιοθετεί η διοίκηση όσον αφορά τα πραγματικά κέρδη της εταιρείας σύμφωνα με τους Garcia Osma & Young, 2009 θα ενσωματώσουμε στο μοντέλο μας την μεταβλητή cut_rd_{it} για τις επιχειρήσεις που μειώνουν τους συνολικούς πόρους που δαπανούν για έρευνα και ανάπτυξη. Αυτή η μεταβλητή θα παίρνει την τιμή 1 εάν μια εταιρεία γνωστοποιεί ότι δαπάνησε λιγότερα ποσά σε R&D σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά αλλιώς θα παίρνει την τιμή 0. Προσδοκούμε λοιπόν, ο συντελεστής αυτής της μεταβλητής να είναι θετικός μιας και η μείωση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη ή η κεφαλαιοποίηση αυτής της κατηγορίας εξόδων οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα που δεν είναι άλλο από την αύξηση των κερδών χρήσεως.

Τέλος, σύμφωνα με τα όσα έχουμε παραθέσει παραπάνω σε θεωρητικό επίπεδο, ότι δηλαδή η απόφαση για κεφαλαιοποίηση των πόρων που αναλώνονται για έρευνα και ανάπτυξη συνδέεται στενά με την πιθανή πρόθεση της διοίκησης να χειραγωγήσει τα αποτελέσματα χρήσεως προς όφελος της οντότητας, προσδοκούμε ένα θετικό συντελεστή για τις μεταβλητές που συμπεριλάβαμε στο υπόδειγμά μας και αφορούν την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (benchmark beating).

Κεφάλαιο 6^ο: Επιλογή δείγματος και σχολιασμός εμπειρικών αποτελεσμάτων

Στο τμήμα αυτό της εργασίας, θα επιχειρήσουμε να διερευνήσουμε εμπειρικά το πώς επιδρούν οι διάφοροι παράγοντες, που αναλύσαμε εκτενώς στο προηγούμενο κεφάλαιο, στην απόφαση των διαφόρων εταιρειών, οι οποίες υιοθετούν τα ΔΛΠ κατά την κατάρτιση των οικονομικών τους καταστάσεων, να κεφαλαιοποιήσουν τις δαπάνες τους σε E&A. Ιδιαίτερη έμφαση ωστόσο θα δώσουμε στο να απαντήσουμε στο βασικό ερευνητικό μας ερώτημα, το οποίο και παραθέσαμε στο τέλος του 3^{ου} κεφαλαίου, και είναι το κατά πόσο η επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα κέρδη (benchmark beating) αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα από τον οποίο εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό η απόφαση της διοίκησης μιας εταιρείας που εφαρμόζει τα ΔΛΠ να κεφαλαιοποιήσει τις δαπάνες της σε E&A.

Το δείγμα μας λοιπόν, θα αφορά την χρονική περίοδο 2011-2015 και θα περιλαμβάνει 83 γαλλικές εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Τα στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουμε συλλέχθηκαν τόσο από μελέτη των ετήσιων εκθέσεων των εταιρειών όσο και από τη βάση δεδομένων της Datastream του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Πιο συγκεκριμένα, ξεκινώντας από ένα σύνολο 867 εταιρειών οι οποίες και υιοθετούν τα ΔΛΠ κατά την κατάρτιση των οικονομικών τους καταστάσεων και έχοντας εξ αρχής αποκλείσει τις εταιρείες που προσφέρουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (ειδικό καθεστώς) καταλήξαμε μετά από περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων που είχαμε στην διάθεσή μας σε ένα υποσύνολο 83 εταιρειών οι οποίες και θα αποτελέσουν τελικά το υπό εξέταση δείγμα στην παρούσα εργασία. Τα κύρια κριτήριά μας για τη σύσταση του τελικού δείγματος ήταν να αποκλείσουμε από αυτό όσες εταιρείες για τις οποίες υπήρχε έλλειψη δεδομένων αλλά και παράλληλα να εστιάσουμε την προσοχή μας σε αυτές που η υλοποίηση προγραμμάτων E&A γίνεται συστηματικά στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους. Ο αριθμός λοιπόν των εταιρειών που κεφαλαιοποιούν μέρος των δαπανών τους σε E&A είναι 48 ενώ αντίστοιχα αυτές που μεταφέρουν στην ΚΑΧ το σύνολο των πόρων που αναλώνουν σε E&A είναι 35. Στον Πίνακα 6.1 που ακολουθεί γίνεται επίσης μια παρουσίαση των διαφόρων κλάδων στους οποίους ανήκουν οι παραπάνω εταιρείες.

Πίνακας 6.1 Κλάδοι εταιρειών δείγματος

A/A	Κλάδος	Σύνολο Εταιρειών
1	Κατασκευαστές Αεροσκαφών	4
2	Αυτοκινητοβιομηχανίες	5
3	Χημικών	5
4	Εταιρειών Καινοτομίας	9
5	Φαρμάκων, Καλλυντικών, Υγείας	9
6	Ηλεκτρικών Συσκευών	9
7	Ηλεκτρονικών Εφαρμογών & Προγραμμάτων	14
8	Εστίασης	4
9	Κατασκευών Μηχανολογικού Εξοπλισμού	4
10	Βιομηχανίες Παραγωγής Μετάλλων	5
11	Εταιρείες Παροχής Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας	1
12	Εταιρείες Πολλαπλών Εφαρμογών	14
		83

Τα περιγραφικά στατιστικά των βασικών υπό εξέταση μεταβλητών των μοντέλων μας έχουν ως εξής:

- Για τις εταιρείες που μεταφέρουν το σύνολο των δαπανών τους σε E&A στην KAX - expensers (35 εταιρείες):

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2

Μεταβλητή	Min	Max	Mean	Median	Std. Deviation
rdint _{it}	0	0,435	0,049	0,017	0,068
cut_rd _{it}	0	1	0,520	1	0,501
beat_past_earn _{it}	0	1	0,177	0	0,382
past_earn_below _{it}	0	1	0,314	0	0,465
past_earn_above _{it}	0	1	0,508	0	0,501
beat_zero _{it}	0	1	0,051	0	0,221
zero_below _{it}	0	1	0,074	0	0,262
zero_above _{it}	0	1	0,874	1	0,332
em_overall _{it}	0	1	0,205	0	0,405

- Για τις εταιρείες που κεφαλαιοποιούν ένα μέρος των δαπανών τους σε E&A - capitalizers (48 εταιρείες):

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3

Μεταβλητή	Min	Max	Mean	Median	Std. Deviation
rdcap _{it}	0	0,227	0,017	0,007	0,027
rdint _{it}	0,003	0,563	0,095	0,054	0,107
cut_rd _{it}	0	1	0,433	0	0,496
cap_ratio _{it}	0	0,887	0,242	0,200	0,220
beat_past_earn _{it}	0	1	0,337	0	0,473
past_earn_below _{it}	0	1	0,300	0	0,459
past_earn_above _{it}	0	1	0,345	0	0,476
beat_zero _{it}	0	1	0,104	0	0,306
zero_below _{it}	0	1	0,175	0	0,380
zero_above _{it}	0	1	0,720	1	0,449
em_overall _{it}	0	1	0,366	0	0,482

Ο μέσος όρος (mean) και η διάμεσος (median) της μεταβλητής rdint_{it} («ένταση» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A) μας δείχνουν ότι οι δαπάνες για υλοποίηση προγραμμάτων E&A παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο για το υπό εξέταση δείγμα εταιρειών. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές τους είναι 0,049 και 0,017 για τις εταιρείες που μεταφέρουν το σύνολο των δαπανών αυτής της μορφής στην ΚΑΧ και αντίστοιχα 0,095 και 0,054 για τις εταιρείες που κεφαλαιοποιούν ένα μέρος αυτών των δαπανών.

Επίσης, παρατηρώντας το μέσο όρο αλλά και τη διάμεσο της μεταβλητής cap_ratio_{it} (η ποσότητα των δαπανών E&A που κεφαλαιοποιείται από μία εταιρεία *i* το έτος *t* προς το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν σε E&A), συμπεραίνουμε ότι οι γαλλικές εταιρείες (capitalizers) κεφαλαιοποιούν περίπου το 24,2% (διάμεσος 20,0%) των συνολικών δαπανών E&A κάθε περιόδου. Αυτό το ποσοστό είναι ωστόσο κατά πολύ μικρότερο από το 62% (διάμεσος 77%) που είχε «εντοπίσει» ο Oswald (2008) κατά την εξέταση ενός δείγματος εταιρειών της Μεγάλης Βρετανίας. Αυτό βέβαια οφείλεται σε κάποιο βαθμό στο διαφορετικό τρόπο που αντιμετωπίζονταν λογιστικά οι δαπάνες E&A από τα πρότυπα της κάθε χώρας πριν την εφαρμογή των ΔΛΠ. Προτού λοιπόν, η υιοθέτηση των ΔΛΠ γίνει υποχρεωτική για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο οι γαλλικές εταιρείες έπρεπε να μεταφέρουν άμεσα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης το σύνολο των δαπανών τους σε E&A.

Παρόλα αυτά το ποσοστό 20,0% (διάμεσος) κρίνεται αρκετά ικανοποιητικό συγκρινόμενο με αντίστοιχα ποσοστά προηγούμενων ερευνών όπως για παράδειγμα το 4% στην Αυστραλία (Abrahams & Sidhu, 1998) και το 9% στην Ιταλία. (Markarian et al., 2008).

Τέλος, σχετικά με τις μεταβλητές που έχουμε χρησιμοποιήσει στα μοντέλα μας προκειμένου να συμπεριλάβουμε στην ανάλυσή μας την πιθανή χειραγώγηση τόσο των πραγματικών (real earnings management – cut_rd_{it}) όσο και των λογιστικών κερδών (accounting earnings management – $beat_past_earn$, $beat_zero$), θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι πίνακες 6.2 και 6.3 απεικονίζουν τα ποσοστά των εταιρειών-ετών που ανήκουν στο λεγόμενο ‘ύποπτο’ γκρουπ. Με τον όρο ‘ύποπτο’ γκρουπ, όπως έχουμε αναφερθεί και σε προηγούμενο σημείο της εργασίας, εννοούμε το σύνολο των εταιρειών (ή ετών) που αντιμετωπίζουν λογιστικά τους πόρους που αναλώνουν για E&A με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνουν στόχους που αφορούν τα κέρδη. Έτσι επομένως, βασιζόμενοι στην υπόθεση ότι πρόθεση των εταιρειών είναι να επιτύχουν υψηλότερα κέρδη σε σχέση με αυτά της προηγούμενης χρονιάς ($beat_past_earn_{it}$) καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μόλις το 17,7% των εταιρειών – expensers εν αντιθέσει με το 33,7% των εταιρειών - capitalizers ανήκουν σε αυτό το suspect group. Αντίστοιχα, το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και για την μεταβλητή $beat_zero$. Το ποσοστό ωστόσο, των εταιρειών που μειώνουν το σύνολο των κεφαλαίων που επενδύουν σε E&A ($real\ earnings\ management - cut_rd_{it}$) είναι υψηλότερο για τις εταιρείες - expensers από ότι για τις εταιρείες - capitalizers (52,0% έναντι 43,3%).

Η μήτρα των συντελεστών συσχέτισης Spearman έχει ως εξής (επίπεδο σημαντικότητας συντελεστών=0,05) :

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4

	d_cap_{it}	$rdcap_{it}$	$rdint_{it}$	cut_rd_{it}	$beat_past_earn_{it}$	$beat_zero_{it}$	$em_overall_{it}$
d_cap_{it}	1						
$rdcap_{it}$	0,2734	1					
$rdint_{it}$	0,2338	0,0525	1				
cut_rd_{it}	-0,0702	0,0245	-0,0793	1			
$beat_past_earn_{it}$	0,1851	0,1092	0,1801	-0,1804	1		
$beat_zero_{it}$	0,0661	0,0134	0,2653	-0,0214	0,1795	1	
$em_overall_{it}$	0,1732	0,1181	0,2149	-0,1626	0,9239	0,4255	1

Από τον παραπάνω πίνακα διακρίνουμε την ύπαρξη θετικής σχέσης τόσο μεταξύ της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A ($d_{cap_{it}}$) όσο και του ποσού που κεφαλαιοποιείται ($rd_{cap_{it}}$) με όλες τις μεταβλητές που σχετίζονται με την επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα λογιστικά κέρδη (*benchmark beating*, *beat_past_earn*, *beat_zero*). Αυτή η «συμπεριφορά» υποδηλώνει ότι η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους μάνατζερ οπορτουνιστικά. Επιπλέον, παρατηρούμε μια θετική σχέση και μεταξύ των επιμέρους μεταβλητών που σχετίζονται με το *benchmark beating* (*beat_past_earn*, *beat_zero*) πράγμα που σημαίνει ότι τα κέρδη μιας εταιρείας μπορεί να χειραγωγηθούν από τους μάνατζερ με απώτερο σκοπό την παράλληλη επίτευξη πολλαπλών στόχων.

Ποιοι οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A;

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5

Προσδιοριστικοί παράγοντες της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A – probit regression ($d_{cap_{it}}$)

Εξαρτημένη Μεταβλητή: $d_{cap_{it}}$	Εκτιμώμενη Σχέση	Αποτέλεσμα Παλινδρόμησης (Probit)
$size_{it}$?	0,018 (0,18)
mb_{it}	?	0,024 (0,35)
rd_growth_{it}	?	2,989*** (3,80)
$rdint_{it}$?	2,547* (1,82)
$lag_cap_ratio_{it}$	Θετική	7,092*** (6,25)
lev_{it}	Θετική	0,039** (2,07)
roa_{it}	?	0,105 (0,07)
rd_value_{it}	Θετική	-0,005** (-2,09)
cut_rd_{it}	Αρνητική	-0,244 (-0,78)
$beat_bench_{it}$	Θετική	0,377** (2,03)
Παρατηρήσεις		290
Wald chi2 (12)		67,37***
Log pseudolikelihood		-104,389
Ψευδομεταβλητές Κλάδου (Industry)		NAI (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)
Ψευδομεταβλητές Ετών (Year)		NAI (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6

Προσδιοριστικοί παράγοντες της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A – probit regression (d_cap_{it}) – marginal effects

Εξαρτημένη Μεταβλητή: d_cap_{it}	Εκτιμώμενη Σχέση	Αποτέλεσμα Παλινδρόμησης (Probit)
$size_{it}$?	0,007 (0,18)
mb_{it}	?	0,009 (0,35)
rd_growth_{it}	?	1,192*** (3,81)
$rdint_{it}$?	1,016* (1,82)
$lag_cap_ratio_{it}$	Θετική	2,829*** (6,28)
lev_{it}	Θετική	0,015** (2,07)
roa_{it}	?	0,042 (0,07)
rd_value_{it}	Θετική	-0,002** (-2,09)
cut_rd_{it}	Αρνητική	-0,097 (-0,78)
$beat_bench_{it}$	Θετική	0,149** (2,06)
Παρατηρήσεις		290
Wald chi2 (12)		67,37***
Log pseudolikelihood		-104,389
Ψευδομεταβλητές Κλάδου (Industry)		ΝΑΙ (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)
Ψευδομεταβλητές Ετών (Year)		ΝΑΙ (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)

Σημείωση: ***, **, * δείχνουν τα διάφορα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας 1% , 5% και 10% αντίστοιχα.

Οι πίνακες 6.5 και 6.6 απεικονίζουν τα αποτελέσματα της probit παλινδρόμησης του 1^{ου} μοντέλου έχοντας ως εξαρτημένη μεταβλητή το d_cap_{it} (ψευδομεταβλητή που παίρνει τις τιμές 1 και 0 ανάλογα με το εάν μια εταιρεία κεφαλαιοποιεί ή όχι μέρος των δαπανών της σε E&A). Ο πίνακας 6.6 πιο συγκεκριμένα, αναφέρει τα οριακά αποτελέσματα (marginal effects ey/ex) της εν λόγω παλινδρόμησης δίνοντάς μας έτσι την δυνατότητα να αναφερθούμε και στην οικονομική αξία των αποτελεσμάτων και όχι απλά να περιοριστούμε στην στατιστική σημαντικότητα ή μη αυτών. Μετά από περαιτέρω ανάλυση λοιπόν των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η «εξέλιξη» - «ένταση» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A, η κεφαλαιοποίηση ή μη δαπανών E&A το προηγούμενο έτος, το επίπεδο μόχλευσης, η επιτυχία ενός προγράμματος E&A, αλλά και η πρόθεση της εκάστοτε διοίκησης μιας εταιρείας να «πιάσει» ορισμένους

συγκριτικούς στόχους αναφορικά με τα κέρδη είναι οι (στατιστικά) σημαντικότεροι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών E&A όταν οι εταιρείες εφαρμόζουν τα ΔΛΠ. Δηλαδή, για παράδειγμα όσο μεγαλύτερο είναι το συνολικό ποσό των δαπανών E&A που κεφαλαιοποιήθηκαν τον προηγούμενο χρόνο ($lag_cap_ratio_{it}$) τόσο περισσότερες πιθανότητες (282,9%) υπάρχουν μια εταιρεία να κεφαλαιοποιήσει δαπάνες E&A και την τρέχουσα χρονική περίοδο (Markarian et al., 2008). Ακόμη, το κίνητρο που ενδεχομένως έχει η διοίκηση μιας εταιρείας να δείχνει ότι η οικονομική οντότητα είναι σε θέση να ικανοποιεί τις δανειακές της υποχρεώσεις (lev_{it}) και το οποίο μπορεί να συμβεί με το να εμφανίζει στον ισολογισμό της ολοένα και περισσότερα άυλα περιουσιακά στοιχεία, αυξάνει κατά 1,5% την πιθανότητα η εταιρεία να προβεί σε κεφαλαιοποίηση δαπανών E&A.

Επίσης, η «εξέλιξη» καθώς και η «ένταση» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε προγράμματα E&A (rd_growth_{it} , $rdint_{it}$), στα πλαίσια των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης, αυξάνουν κατά 119,2% και 101,6% αντίστοιχα την πιθανότητα να κεφαλαιοποιηθεί ένα μέρος αυτών των αναλωθέντων πόρων. Τέλος, δεν θα μπορούσαμε να μην απαντήσουμε και στο ερευνητικό ερώτημα που έχουμε θέσει, βασιζόμενοι στα εμπειρικά αποτελέσματα που συγκεντρώσαμε, ότι δηλαδή η επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα κέρδη ($beat_bench_{it}$) αποτελεί αναμφισβήτητα ένα «παράγοντα - κλειδί» από τον οποίο εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό η απόφαση της διοίκησης μιας εταιρείας να κεφαλαιοποιήσει ένα μέρος των δαπανών της σε E&A, όταν υιοθετούνται τα ΔΛΠ. Πιο συγκεκριμένα, η επίτευξη συγκριτικών στόχων αυξάνει κατά 14,9% τις πιθανότητες μια εταιρεία να αποφασίσει να κεφαλαιοποιήσει τις δαπάνες της για E&A.

Παράλληλα ωστόσο, η επίδραση των παραγόντων που αφορούν το μέγεθος ($size_{it}$), τις ευκαιρίες ανάπτυξης (mb_{it}), καθώς την κερδοφορία μιας εταιρείας (roa_{it}) κρίνεται στατιστικά μη σημαντική. Το ίδιο ισχύει και για την επίδραση της μεταβλητής που ενσωματώνει την πληροφορία για μια πιθανή χειραγώγηση των πραγματικών κερδών μιας εταιρείας (real earnings management) μέσω της μείωσης των συνολικών πόρων που αναλώνονται για έρευνα και ανάπτυξη (cut_rd_{it}).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7

Προσδιοριστικοί παράγοντες της κεφαλαιοποίησης των δαπανών E&A – tobit regression (rdcap_{it})

Εξαρτημένη Μεταβλητή: rdcap _{it}	Εκτιμώμενη Σχέση	Αποτέλεσμα Παλινδρόμησης (tobit)
		0,000 (0,12)
size _{it}	?	0,001 (1,58)
mb _{it}	?	0,010*** (5,79)
rd_growth _{it}	?	-0,025 (-1,47)
rdint _{it}	?	1,106*** (15,26)
lag_rdcap _{it}	Θετική	0,000 (0,40)
lev _{it}	Θετική	-0,014 (-1,18)
roa _{it}	?	-0,000 (-1,40)
rd_value _{it}	Θετική	-0,009*** (-3,68)
cut_rd _{it}	Αρνητική	0,007*** (3,00)
beat_bench _{it}	Θετική	
Παρατηρήσεις		290
LR chi2 (12)		243,83***
Log pseudolikelihood		286,756
Ψευδομεταβλητές Κλάδου (Industry)		ΝΑΙ (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)
Ψευδομεταβλητές Ετών (Year)		ΝΑΙ (ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ)

Σημείωση: ***, **, * δείχνουν τα διάφορα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας 1% , 5% και 10% αντίστοιχα. Επίσης, όλες οι συνεχείς μεταβλητές όπως για παράδειγμα το rd_cap_{it} έχουν διαιρεθεί με τα προσαρμοσμένα συνολικά περιουσιακά στοιχεία (συνολικά περιουσιακά στοιχεία – σύνολο κεφαλαιοποιημένων δαπανών E&A) του προηγούμενου έτους προκειμένου να μειωθεί το μέγεθός τους.

Ο πίνακας 6.7 δείχνει αντίστοιχα τα αποτελέσματα της tobit παλινδρόμησης του 2^{ου} μοντέλου όπου εξαρτημένη μεταβλητή είναι το ποσό των δαπανών E&A που τελικά κεφαλαιοποιεί μια εταιρεία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου (rdcap_{it}). Τα αποτελέσματα είναι και σε αυτή την περίπτωση παρόμοια αν εξαιρέσουμε ότι η επίδραση που ασκούν το επίπεδο μόχλευσης μιας εταιρείας (lev_{it}) αλλά και το κατά πόσο η υλοποίηση ενός προγράμματος E&A δημιουργεί αξία (rd_value) είναι πλέον στατιστικά μη σημαντική, δηλαδή δεν επηρεάζει το ποσό που τελικά θα κεφαλαιοποιηθεί. Το ποσό δαπανών E&A που η εταιρεία αποφάσισε να

κεφαλαιοποιήσει την προηγούμενη περίοδο (lag_rdcap_{it}) είναι και πάλι ο παράγοντας εκείνος ο οποίος έχει την μεγαλύτερη επίδραση στην πιθανότητα μια εταιρεία να κεφαλαιοποιήσει μεγαλύτερο μέρος των πόρων οι οποίοι αναλώθηκαν σε δραστηριότητες E&A. Επιπλέον, βλέπουμε ότι και οι μεταβλητές που σχετίζονται με την «εξέλιξη» των συνολικών κεφαλαίων που επενδύονται σε E&A (rd_growth_{it}) αλλά και με πιθανή χειραγώγηση τόσο των πραγματικών (cut_rd_{it}) όσο και των λογιστικών κερδών ($beat_bench_{it}$) συνδέονται θετικά με την πιθανότητα μια εταιρεία να κεφαλαιοποιήσει πιο πολλές δαπάνες E&A την διανυόμενη περίοδο.

Όσον αφορά τώρα τις 2 ψευδομεταβλητές *industry* και *year* η επίδρασή τους είναι και στις 2 περιπτώσεις που εξετάσαμε στατιστικά μη σημαντική, γεγονός που σημαίνει ότι η «συμπεριφορά» των υπό εξέταση εταιρειών, ως προς το εάν και τι μέρος των δαπανών τους για E&A θα αναγνωρίσουν ως άυλο περιουσιακό στοιχείο στο ενεργητικό τους, δεν επηρεάζεται ούτε από το σε ποιον κλάδο ανήκουν αλλά και ούτε διαφοροποιείται από έτος σε έτος.

Συνοψίζοντας, οι τιμές των στατιστικών Wald χ^2 (12) και LR χ^2 (12), οι οποίες είναι 67,37*** και 243,83*** αντίστοιχα, υποδηλώνουν τη σημαντική ερμηνευτική ικανότητα των 2 υποδειγμάτων που εκτιμήσαμε. Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι για την εξαγωγή των εμπειρικών αποτελεσμάτων που παρουσιάσαμε στο κεφάλαιο αυτό κάναμε χρήση του οικονομετρικού προγράμματος *stata* και ότι συμπεριλάβαμε την εντολή *robust* κατά την εκτέλεση των παλινδρομήσεων προκειμένου να περιορίσουμε τις συνέπειες του φαινομένου της ετεροσκεδαστικότητας.

Συμπεράσματα

Προηγούμενες μελέτες που εξέταζαν την συμπεριφορά εταιρειών οι οποίες εφαρμόζαν κατά την κατάρτιση των οικονομικών τους καταστάσεων τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές της εκάστοτε χώρας, έχουν δείξει ότι η δυνατότητα ορισμένων μάνατζερ (discretion) να επιλέγουν αν και τι ποσό των δαπανών E&A μιας εταιρείας θα κεφαλαιοποιηθεί μπορεί να έχει είτε θετικές (Ahmed & Falk, 2006), είτε αρνητικές συνέπειες (Cazavan-Jeny & Jeanjean, 2006; Markarian et al., 2008). Στα πλαίσια επομένως της παρούσας εργασίας, προσπαθούμε να εξετάσουμε το κατά πόσο η κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A αποτελεί ένδειξη θετικών προσδοκιών ή είναι «προϊόν» της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από τους μάνατζερ, όταν οι επιχειρήσεις «υιοθετούν» τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Εμείς μέσα από την ανάλυσή μας, δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή σε εκείνο το γκρουπ εταιρειών (suspect group) οι οποίες χρησιμοποιούν την κεφαλαιοποίηση των δαπανών E&A ως λογιστική πρακτική προκειμένου τα αποτελέσματά τους (earnings) να ξεπεράσουν κάποια συγκεκριμένα όρια που έχουν τεθεί από την διοίκηση των εταιρειών αυτών (π.χ. να είναι μεγαλύτερα από αυτά της προηγούμενης περιόδου – beat_past_earn, να είναι πάντοτε θετικά και μεγαλύτερα του μηδενός – beat_zero). Επίσης, εξετάζουμε γενικότερα τους προσδιοριστικούς παράγοντες που σχετίζονται με την απόφαση για κεφαλαιοποίηση ή μη των δαπανών αυτής της μορφής και καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη συγκριτικών στόχων που αφορούν τα κέρδη αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα από τον οποίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η απόφαση αυτή. Ακόμη, δείχνουμε ποια είναι η επίδραση και άλλων «οπορτουριστικών» παραγόντων.

Τα ευρήματά μας λοιπόν, «συνηγορούν» στο ότι όταν επιδιώκουμε να αξιολογήσουμε τον τρόπο με τον οποίο μια εταιρεία επέλεξε να αντιμετωπίσει λογιστικά ένα ζήτημα, πρέπει πάντα να λαμβάνουμε υπόψη μας πως ο χειρισμός της αυτός ενδέχεται να έχει επιφέρει μια παράλληλη ουσιώδη αλλοίωση - χειραγώγηση των αποτελεσμάτων (earnings management). Με άλλα λόγια, μέσω της παρούσας εργασίας «ενισχύεται» η βιβλιογραφία η οποία μελετά την πληροφοριακή «ικανότητα - χρησιμότητα» των διαφόρων λογιστικών επιλογών.

Τέλος, θα πρέπει να «αναγνωρίσουμε» και τους διάφορους περιορισμούς που έχει η έρευνά μας. Πρώτον, το δείγμα μας είναι σχετικά μικρό και αυτό οφείλεται κυρίως

στο γεγονός ότι κάποια στοιχεία τα οποία ήταν απαραίτητα προκειμένου να πραγματοποιήσουμε την ανάλυσή μας, μπορούσαμε να τα συλλέξουμε μόνο μέσα από λεπτομερή μελέτη των ετήσιων εκθέσεων των υπό εξέταση εταιριών. Δεύτερον, η μέτρηση – ποσοτικοποίηση μιας πιθανής χειραγώγησης των κερδών (earnings management) είναι ένα θέμα που βασίζεται κατά κύριο λόγο στην προσωπική κρίση του κάθε ερευνητή. Ωστόσο, η χρήση μεταβλητών που σχετίζονται άμεσα με την πρόθεση της διοίκησης μιας εταιρείας να «πιάσει» κάποιους συγκεκριμένους στόχους (benchmark beating) θεωρείται αξιόπιστο μέγεθος από την ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία ώστε να «ποσοτικοποιήσουμε» αυτήν την πιθανή χειραγώγηση των αποτελεσμάτων. Σε αυτές τις μεταβλητές θα μπορούσαμε να είχαμε προσθέσει και ένα επιπλέον μέγεθος που να έχει κάνει με το κατά πόσο τα κέρδη μιας εταιρείας ξεπερνούν ή όχι τις προσδοκίες των διαφόρων αναλυτών ($beat_forecast_{it}$) ενισχύοντας έτσι την αρχική μας υπόθεση καθώς πιθανότατα και τα αποτελέσματά μας.

Αρθρογραφία – Βιβλιογραφία

1. Aboody, L., & Lev, B. (1998). The value relevance of intangibles: The case of software capitalization. *Journal of Accounting Research*, 161-191.
2. Abrahams, T., & Sidhu, B. (1998). The role of R&D capitalizations in firm valuation and performance measurement. *Australian Journal of Management*, 169-183.
3. Ahmed, K., & Falk, H. (2006). The value relevance of management's research and development reporting choice: Evidence from Australia. *Journal of Accounting and Public Policy*, 231-264.
4. Baber, W. R., Fairfield, P. M., & Haggard, J. A. (1991). The effect of concern about reported income on discretionary spending decisions: The case of research and development. *The Accounting Review*, 818-829.
5. Burgstahler, D. C., & Dichev, I. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 99-126.
6. Bushee, B. J. (1998). The influence of institutional investors on myopic R&D investment behavior. *The Accounting Review*, 305-333.
7. Callimaci, A., & Landry, S. (2004). Market valuation of research and development spending under Canadian GAAP. *Canadian Accounting Perspectives*, 33-54.
8. Cazavan-Jeny, A., & Jeanjean, T. (2006). The negative impact of R&D capitalization: A value relevance approach. *European Accounting Review*, 37-61.
9. Cazavan-Jeny, A., Jeanjean, T., & Joos, P. (2011). Accounting choice and future performance: The case of R&D accounting in France. *Journal of Accounting and Public Policy*, 145-165.
10. Cohen, D. A., Dey, A., & Lys, T. Z. (2008). Real and accrual-based earnings management in the pre- and post-Sarbanes-Oxley periods. *The Accounting Review*, 757-787.
11. Dechow, P. M., & Sloan, R. G. (1991). Executive incentives and the horizon problem. *Journal of Accounting and Economics*, 51-89.
12. Dechow, P. M., & Skinner, D. J. (2000). Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. *Accounting Horizons*, 235-250.

13. Dechow, P. M., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 344-401.
14. Dinh, T., Eierle, B., Steeger, L., & Schultze, W. (2015). Research and Development, uncertainty, and analysts' forecasts: The case of IAS 38. *Journal of International Financial Management and Accounting*.
15. Fields, T., Lys, T., & Vincent, L. (2001). Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics*, 255-307.
16. Garcia Osma, B., & Young, S. (2009). R&D expenditure and earnings targets. *European Accounting Review*, 7-32.
17. Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 3-73.
18. Grant Thornton, Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης IFRS, Β' Τόμος.
19. IASB, International Financial Reporting Standards (IFRS).
20. Kothari, S. P., Laguerre, T. E., & Leone, A. J. (2002). Capitalization versus expensing: Evidence on the uncertainty of future earnings from capital expenditures versus R&D outlays. *Review of Accounting Studies*, 355-382.
21. Lev, B., & Sougiannis, T. (1996). The capitalization, amortization, and value-relevance of R&D. *Journal of Accounting and Economics*, 107-138.
22. Mande, V., File, R. G., & Kwak, W. (2000). Income smoothing and discretionary R&D expenditures of Japanese firms. *Contemporary Accounting Research*, 263-302.
23. Markarian, G., Pozza, L., & Prencipe, A. (2008). Capitalization of R&D costs and earnings management: Evidence from Italian listed companies. *The International Journal of Accounting*, 246-267.
24. Matolcsy, Z., & Wyatt, A. (2006). Capitalized intangibles and financial analysts. *Accounting and Finance*, 457-479.
25. Oswald, D. R. & Zarowin, P. (2007). Capitalization of R&D and the informativeness of stock prices. *European Accounting Review*, 703-726.
26. Oswald, D. R. (2008). The determinants and value relevance of the choice of accounting for research and development expenditures in the United Kingdom. *Journal of Business Finance and Accounting*, 1-24.

27. Perry, S., & Grinaker, R. (1994). Earnings expectations and discretionary research and development spending. *Accounting Horizons*, 43-51.
28. Prencipe, A., Markarian, G., & Pozza, L. (2008). Earnings management in family firms: Evidence from R&D cost capitalization in Italy. *Family Business Review*, 71-88.
29. Ritter, A., & Wells, P. (2006). Identifiable intangible asset disclosures, stock prices and future earnings. *Accounting & Finance*, 843-863.
30. Smith, D., Percy, M., & Richardson, G. D. (2001). Discretionary capitalization of R&D: Evidence on the usefulness in an Australian and Canadian context. *Advances in International Accounting*, 15-46.
31. Sveiby, K. E. (1997). *The New Organizational Wealth: Managing and Measuring Knowledge-based Assets*, Berrett-Koehler, San Francisco.
32. Wyatt, A. (2005). Accounting recognition of intangible assets: Theory and evidence on economic determinants. *The Accounting Review*, 967-1003.
33. Zang, A. Y. (2012). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrued-based earnings management. *The Accounting Review*, 675-703.

Ηλεκτρονικές Πηγές

1. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
2. <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias38>
3. <http://www.ifrs.org/IFRSs/Documents/Technical-summaries-2014/IAS%2038.pdf>
4. <http://www.ambafrance-uk.org/Fact-7-French-Excellence-in>
5. <http://www.stata.com>

Παράρτημα

Αποτελέσματα Παλινδρομήσεων

```

Probit regression                               Number of obs   =      290
                                                Wald chi2(12)   =      67.37
                                                Prob > chi2     =      0.0000
Log pseudolikelihood = -104.38975             Pseudo R2      =      0.4748
  
```

d_cap	Robust		z	P> z	[95% Conf. Interval]	
	Coef.	Std. Err.				
size	.0188724	.1046542	0.18	0.857	-.1862461	.2239908
mb	.0241185	.0696285	0.35	0.729	-.1123508	.1605878
rd_growth	2.98913	.7867785	3.80	0.000	1.447072	4.531188
rdint	2.547523	1.398191	1.82	0.068	-.1928822	5.287927
lag_cap_ratio	7.092433	1.13469	6.25	0.000	4.868482	9.316385
lev	.0390522	.0188591	2.07	0.038	.002089	.0760153
roa	.105331	1.407791	0.07	0.940	-2.653889	2.864551
rd_value	-.0050249	.0024018	-2.09	0.036	-.0097324	-.0003174
cut_rd	-.2440125	.3148487	-0.78	0.438	-.8611047	.3730797
beat_bench	.377609	.1856051	2.03	0.042	.0138297	.7413882
ind	-.0367133	.0284613	-1.29	0.197	-.0924964	.0190698
year	-.0212031	.0903207	-0.23	0.814	-.1982283	.1558222
_cons	41.30043	181.8351	0.23	0.820	-315.0898	397.6907

Marginal effects after probit

y = Pr(d_cap) (predict)
= .50531106

variable	dy/dx	Std. Err.	z	P> z	[95% C.I.]	X
size	.0075283	.04175	0.18	0.857	-.074295 .089352	6.22873
mb	.009621	.02777	0.35	0.729	-.044814 .064057	2.31267
rd_gro~h	1.192385	.31291	3.81	0.000	.579093 1.80568	.084833
rdint	1.016224	.55776	1.82	0.068	-.076965 2.10941	.071628
lag_ca~o	2.829221	.45033	6.28	0.000	1.94658 3.71186	.135178
lev	.0155782	.00753	2.07	0.038	.000826 .03033	2.77597
roa	.0420173	.56159	0.07	0.940	-1.05867 1.1427	.020585
rd_value	-.0020045	.00096	-2.09	0.036	-.003881 -.000128	14.9
cut_rd*	-.0970946	.12458	-0.78	0.436	-.341259 .14707	.382759
beat_b~h*	.1494251	.07243	2.06	0.039	.007456 .291394	.358621
ind	-.0146452	.01135	-1.29	0.197	-.036897 .007607	6.56207
year	-.0084581	.03603	-0.23	0.814	-.079075 .062158	2013.48

(*) dy/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1


```

Tobit regression
Log likelihood = 286.75633
Number of obs = 290
LR chi2(12) = 243.83
Prob > chi2 = 0.0000
Pseudo R2 = -0.7396

```

rdcapadj	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
size	.0001521	.0012755	0.12	0.905	-.0023588	.002663
mb	.0013552	.0008559	1.58	0.114	-.0003297	.00304
rd_growth	.0102444	.0017694	5.79	0.000	.0067613	.0137275
rdint	-.0254289	.0173495	-1.47	0.144	-.0595821	.0087242
lag_rdcap	1.106432	.0724891	15.26	0.000	.9637345	1.249129
lev	.0001011	.0002531	0.40	0.690	-.0003972	.0005994
roa	-.0148439	.0125573	-1.18	0.238	-.0395635	.0098756
rd_value	-.0000558	.0000398	-1.40	0.162	-.0001342	.0000226
cut_rd	-.0096065	.0026104	-3.68	0.000	-.0147451	-.0044679
beat_bench	.0070517	.0023503	3.00	0.003	.002425	.0116784
ind	.0000924	.0003545	0.26	0.795	-.0006054	.0007903
year	-.0001395	.0009964	-0.14	0.889	-.0021009	.0018219
_cons	.2681545	2.005469	0.13	0.894	-3.679678	4.215987
/sigma	.0149466	.0009624			.0130522	.0168411

```

Obs. summary:      163 left-censored observations at rdcapadj<=0
                   127 uncensored observations
                   0 right-censored observations

```